

Västerås stifts

MAGASIN

Tidningen för dig som arbetar / är förtroendevald i Västerås stift. Nr 1 2017

Reformation pågår

– *Tänk om vi alla är lutheraner*

Påverka för att förändra

– *Svenska kyrkans internationella arbete*

Rekrytering berör oss alla

– *Människor, miljöer och möten*

Tillsammans fria att förändra • Påverka för att förändra • Svenska kyrkan arbetar för att förändra orättvisa strukturer • Möt biskop Munib Younan • Colombia: Kyrkorna kämpar för rättvis fred • Påverka lokalt för global rättvisa • Det är viktigt att kunna skratta kärleksfullt åt sig själv! • För August är fotboll religion • Luthers ungar tar ton • Reformator – ett rollspelsäventyr om reformationen i Sverige • Bildreportaget: Reformation pågår • Språk är alltid en rikedom • Hur hamnade du i kyrkan?

Svenska kyrkan
VÄSTERÅS STIFT

Fri att förändra

Fri att förändra och påverka; lokalt och globalt, ditt inre och dina yttre omständigheter. Det har med Guds Ande att göra. "Djupare in, vidare ut!" ropar Anden.

Från konflikt genom språk till samtal. Typiskt Guds Andes verk.

Humor, genom t.ex. pastor Holger, eller "Sisu" och "Spirit of the game" inom idrotten, skulle inte finnas om det inte vore för Guds Ande.

Carina Särnqvist lyfter frågorna kring vårt förhållningssätt till EU-migranter som måste tigga. Digniti Omnia, fritt översatt; ett värdigt liv åt alla. Så heter projektet Västerås stift deltar i, för att söka oss fram i sammanhanget. Vi gör det drivna av Guda Ande, som får leda oss till öppenhet, urskilning och beslut, för att se, bedöma och handla.

Rekrytering är vår tekniska term för att Guds Ande jobbar med kallelse och sändning. Alla, precis alla, är kallade. Guds Andes kallelse är alltid en kallelse till Jesus Kristus, in i hans närhet. Därifrån sänds vi, var och en, in i olika uppgifter. Framförallt i alla olika sammanhang och funktioner i vårt samhälle och vår värld, men kanske också som anställd i Svenska kyrkan, eller som förtroendevald. Guds Ande jobbar nog på högvarv inom det området just nu. Har du funderat på om Anden kanske vill använda din röst för att någon ska få sin inre kallelse till tjänst i kyrkan bekräftad genom dig?

Själv minns jag att i Garvaregården, där jag hade mitt år som konfirmand, så behövdes det en klasskamrat som bjöd och tog med mig till ungdomsgruppen efteråt. Där fick vi förtroende att leda konfirmantsamtal i mindre grupp och vi fick nyckeln till Garvaregården (!). Jag minns vuxna som tyckte att jag skulle fundera på att bli präst och jag tog intryck av prästerna som nattsuddade med oss på alla läger. Jag minns de enkla onsdagsmässorna i Garvaregården och jag kan fortfarande räkna upp namn på människor i både Zimbabwe och Polen, vilka en av våra präster hade lärt känna och alltid nämnde i förbönen. En rekryterande miljö – Guds Andes miljö – består av många viktiga ingredienser. Detta kan vara några. Guds Ande verkar i allt. Låt oss samverka. 🍷

Peter Åström, stiftsprost

Så görs magasinet

Västerås stifts Magasin ges ut av Västerås stift två gånger per år och skickas adresserat till anställda, förtroendevalda och frivilliga i stiftet. Adresser hämtas från KYRSAM. Stämmer inte uppgifterna, kontakta din församling och ändra dina uppgifter.

Redaktion:

Ann Löfqvist, Peter Åström, Pelle Söderbäck, Åke Paulsson

Omslagsbild:

Från utställningen Reformation pågåår; Henrik Mill.

Grafisk form:

Åke Paulsson

Utrustning:

Datautrustning: PC, Intel QuadCore 2,7 Ghz, 8Gb RAM, 1,5TB HD, Macbook Pro i7 2,35Hz GHz, 8GB RAM, 500GB HD. *Fotoutrustning:* Canon 5D mkIII, Canon 1D MkIV, diverse objektivr: 15-300mm. *Programvara:* Adobe CC och Microsoft Office 2013.

Papper

Omslag, Invercote 250g
Inlaga, TomOtto 150g

Upplaga: 4500 ex

ISSN: 1653-8536

Tryck: Åtta.45

Distribution: Åtta.45

Ansvarig utgivare: Peter Åström

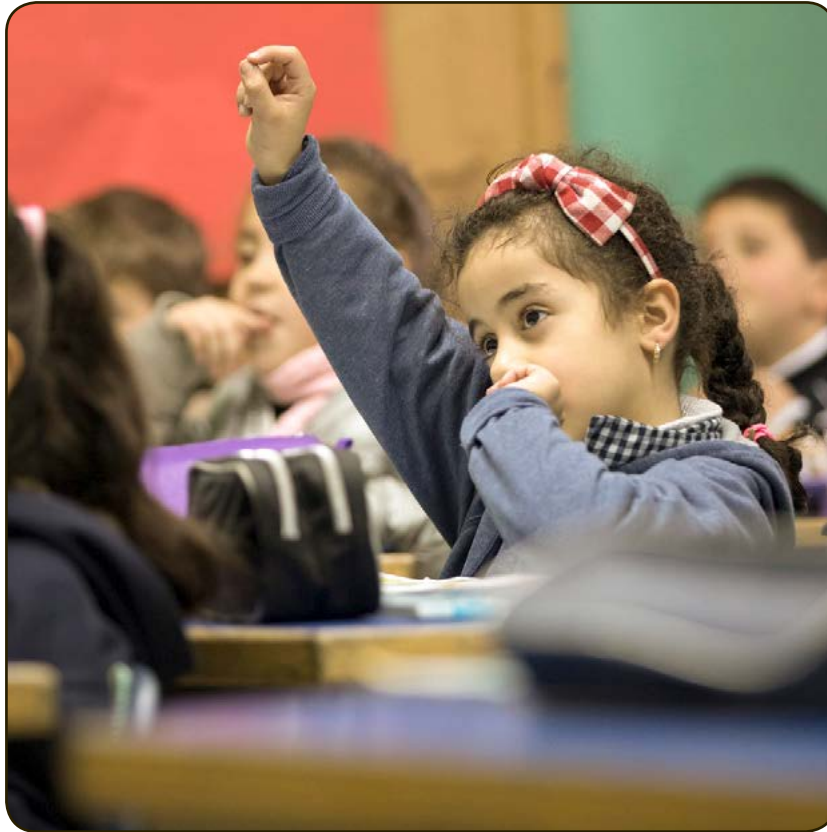

Innehåll magasinet nr 23

Ledare	2
Svenska kyrkans internationella arbete	5-21
Tillsammans fria att förändra	6
Påverka för att förändra	7
Svenska kyrkan arbetar för att förändra orättvisa strukturer	8
Inget gruvföretag verkar obehagligt i Sydafrika så länge vi existerar	10
Möt biskop Munib Younan	14
Det är nog nu!	15
Colombia: Kyrkorna kämpar för rättvis fred	16
I'm here to change that!	18
Påverka lokalt för global rättvisa	19
Vill du engagera dig i Svenska kyrkans internationella arbete?	19
Ageravolontärer gör skillnad	20
Porträttet: För August är fotboll religion	22
Reformation pågår	25-43
Det är viktigt att kunna skratta kärleksfullt åt sig själv!	26
Pastor Holger tänker högt; – Tänk om vi alla är lutheraner!	27
Luthers ungar tar ton	30
Reformatör – ett rollspelsäventyr om reformationen i Sverige	32
Bildreportaget: Reformation pågår	34
Möjlighet att påverka	40
Skapa en egen reformationsupplevelse	42
Varje ord har ett eko och det måste man vara känslig för	44
Jokaisella sanalla on kaikunsa ja sille tulee olla herkkänä	44
Språk är alltid en rikedom	46
Reformation pågår – Konflikt och bildstorm	48
Fotboll för gemenskap	50
Rekryterande miljö	52-57
Rekrytering berör oss alla! Miljöer, människor och möten	52
Hur hamnade du i kyrkan? Enkät	54
Kyrkan ett andra hem	55
De vet vad som händer efter döden	58
Samverkan nyckeln	61
Med olika glasögon...	62
Kurser i stiftet	64

Svenska kyrkans internationella arbete

Den 2-4 juni är det dags för den sjunde upplagan av Världens fest. Det är Svenska kyrkans största samlande möte kring internationella frågor, som i år hålls i Västerås. Det kommer att bli en pingsthelg fullspäckad med seminarier, samtal och spännande gäster från hela den världsvida kyrkan under rubriken "Fri att förändra". Inför festen bjuder Magasinet på fördjupande läsning om Svenska kyrkans internationella arbete.

◀ **Bilden** Foto: Magnus Aronson /lkon

Härlig stämning på dansgolvet när 1400 konfirmander och ledare träffas för stiftskonfirmanddagen "Älskad" i Västerås den 11 mars 2017.

Svenska kyrkans **internationella** arbete

Tillsammans fria att förändra

Erik Lysén, Internationell chef, Svenska kyrkan

Foto: Magus Aronson / IKON

I en orolig tid känns det kanske väl positivt att säga att vi är fria att tillsammans förändra världen. Det finns alltför många tecken på att världen just nu inte mår bra. Vad ska hända med alla syrier, irakier, syd-sudaneser, nigerianer, somalier med flera som vill hem, men inte kan det p.g.a. krigen och konflikterna? Ska de någonsin kunna återvända? Och hur bygga samexistens och fred när sinnen och tankar har förgiftats av dödliga ideologier och raserat år, ja århundraden, av tillit mellan människor? Vi ser också utvecklingen i USA och Europa, där populistiska ledare vinner röster genom att hänvisa till grupptänkande, där lösningen som erbjuds är att vi ska återgå till något slags enhetligt samhälls- och kulturmönster som ska ha existerat i det förlutna. Att vi är människor med många olika slags identiteter, roller och intressen skrämmer dem som söker enkla svar på komplexa samhällsutmaningar.

Samtidigt upplever jag gång på gång det paradoxala att det finns så många människor och församlingar som oförtrutet arbetar vidare med att öppna sina dörrar för flyktingar och andra utsatta, som skapar nätverk av omsorg och tillit som sträcker sig över hela jorden. Biskopens adjunkt Marit Norén har formulerat det så fint i sin korta teologiska reflektion över temat Fri att förändra:

"Det är tilliten till Guds kärlek som bär oss ut i världen, och uppmanar oss att ge kärleken vidare till andra människor. Den uppmanar oss att ta ansvar för världen och för våra medmänniskor, just på den plats eller i den roll vi befinner oss. Vi befrias till människokärlek, till att vara "en Kristus för andra".

Det finns många Kristusliknande människor i världen. En av dem är Jackson, 16 år; som bor tillsammans med 200 000 andra människor i det stora flyktinglägret Kakuma i norra Kenya. Under flykten avled hans mamma och pappa i sviterna av malaria. Jackson har helt plötsligt blivit mamma och pappa för sina fem småsyskon. Jackson, hans morbror Amos och småsyskonen finns med i Marika Griehsels och Lollo Jamebrinks fantastiska dokumentärfilm "Om du kommer härifrån" – finansierad av Svenska kyrkans internationella arbete - där de har följt dem och andra flyktingar under några år i lägret. På grund av att Jackson måste tvätta, laga mat och få iväg sina småsyskon till lägrets skola, så hinner han inte med sina egna studier. Jackson är en älskad och oändligt värdefull bror som också måste hantera de svåraste

av alla frågor: Vad ska hända med småsyskonen? Hur ska jag kunna skydda dem? Hur ska jag få in pengar så att de kan få tillräckligt med mat? Och när ska jag kunna slutföra mina studier? Det är ett existentiellt drama som drabbar med full kraft. Man förstår på djupet den hopplöshet som Jackson känner.

Så en dag får Jackson en cykel av Lutheriska Världsförbundet, som sedan lång tid är i lägret och stödjer flyktingarna – med finansiering från Svenska kyrkans internationella arbete. Cykeln innebär att Jackson kan börja transportera tunga säckar med mat för andra flyktingar och få lite betalt för det. Nu har Jackson en försörjning och han vet vad det kan innebära. Han cyklar hem i den afrikanska skymningen efter sin allra första cykeltransport, och det går inte att ta miste på den oerhörda glädjen. Helt plötsligt ser han ut som vilken 16-åring som helst, som cyklar nonchalant utan att hålla i sig i styret.

Det är som att hans glädje smittar av sig på hela landskapet. Husen, människorna, det väldiga flyktinglägret Kakuma, lysas upp av Jacksons breda leende. Där och då känner han sig fri att förändra sitt och syskonens liv. Och jag ber och hoppas att det verkliga ska bli så! 🍌

Påverka för att förändra

Som kyrka ser vi det som vårt uppdrag att värna skapelsen och försvara alla människors rätt till ett värdigt liv. Det är en mänsklig rättighet att ha tillgång till rent vatten, mat, hälsovård och trygghet. Ändå är det långt ifrån en självklarhet för alla. Därför stödjer Svenska kyrkans internationella arbete, genom olika partners, projekt världen över för att ge människor som lever i utsatthet tillgång till det mest grundläggande. Men för att nå en långsiktig och hållbar utveckling måste människor, förutom att kunna äta sig mätta, även få utbildning och få en möjlighet att försörja sig. Människor måste få vara delaktiga i sina lokalsamhällen, och oavsett könstillhörighet eller sexuell läggning få uttrycka sin mening.

Svenska kyrkan vill genom sitt internationella arbete förändra orättvisa strukturer som många gånger ligger till grund för att människor lever i fattigdom. Det gör vi genom att påverka de som har makt att förändra och skapa förutsättningar för människor som lever i utsatthet att själva bestämma över sina liv. Genom att informera människor om vilka rättigheter de har och stötta dem i deras kamp för att få dem respekterade, kan de i sin tur påverka beslutsfattare, myndigheter och företag att leva upp till sina skyldigheter. 🍌

På nästa uppslag kan du läsa mer om hur Svenska kyrkan arbetar för varje människas rätt till ett värdigt liv.

Agera gemensamt

Som kyrka har vi ett unikt globalt nätverk som förutom organisationer och aktörer från civilsamhället består av tusentals kyrkor och trosbaserade nätverk. I många av de länder där vi arbetar för att fler människor ska få det bättre har religiösa ledare och samfund, på gott och ont, många gånger ett stort inflytande. Då är det en styrka att agera som just kyrka, eftersom vi kan föra dialog och påverka kyrkliga och religiösa ledare som har stort inflytande på sociala normer, politik och strukturer. Det är så vi som kyrka kan och gör skillnad.

Svenska kyrkan arbetar för att förändra orättvisa strukturer runt om i världen genom att arbeta för:

I Sverige tycker vi det är självklart att vi ska kunna organisera oss och kritisera sådant vi inte gillar i vårt samhälle. Men i många länder hotas och förtrycks människor om de engagerar sig. Svenska kyrkan arbetar tillsammans med partners för att människor, kyrkor och andra organisationer ska kunna verka fritt och ha möjlighet att delta i beslut som påverkar människors liv. 🌍

I Cacarica, Chocó lever många afrocolombianer och urfolk, så kallade Wounan. Många har återvänt efter att ha varit internflyktingar i krigets Colombia. Båda dess minoritetsgrupper utesluts ofta ur beslutsprocesser rörande t.ex. marken de bor på, fredsprocessen och andra viktiga beslut som i hög grad påverkar deras liv. (Flickan är anonym av säkerhetsskäl). I Colombia arbetar Svenska kyrkan bland annat genom ACT-alliansen för att bidra till fred och rättvisa.

Foto: Sean Hawkey/ACT/IKON

För många människor som lever i utsatthet saknas ofta möjligheten till en hållbar försörjning. En av grundorsakerna är att många aldrig fått chansen att gå i skola och därför inte haft möjlighet att få ett arbete. Svenska kyrkan kämpar för att alla barn, både flickor och pojkar, ska kunna gå i skolan. Men även för att vuxna ska kunna utbilda sig och få förutsättningar att kunna försörja sig. 🌍

Marios och Salinas familj bor i Honduras. Deras mamma och pappa har tack vare stöd från Svenska kyrkan fått ett bevattningssystem installerat och utbildning så att de kan försörja sig på sitt jordbruk. Familjen har det bra nu. De tackar för stödet de fått och hälsar att det finns familjer med större behov som kan ingå i projektet nu.

Foto: Mario Salinas/ LWF Centralamerika/ IKON

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan. Det betyder att vi har utbyte av och ansvar för varandra. Vi ser religionen som en viktig förändringskraft, som kan ha stor positiv betydelse i människors liv. Vårt mål är att bygga starka relationer mellan olika religioner, och verka för demokratiska, sekulära stater, med grundlagsskydd för mänskliga rättigheter och religionsfrihet. 🌍

Jag vill kämpa för att kristna och muslimer ska börja samarbeta som en gemensam kraft för hopp, för kärlek och för medmänsklighet, säger Samuel Azariah, biskop och ledare för kristna kyrkan i Pakistan. Foto: ITCF/ IKON

Jämställdhet

Svenska kyrkan arbetar mot diskriminering, våld och förtryck mot kvinnor och flickor och tar tydlig ställning mot orättvisor på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Vi utmanar teologi som motverkar genusrättvisa och jämställdhet. Vi kämpar mot orättvisa strukturer och arbetar för att alla människor ska ha samma rättigheter och möjlighet att göra sin röst hörd. 🗳️

WAWAW-gruppen slänger händerna i luften och ropar: "För alla kvinnors rätt att slippa våld!" WAWAW betyder Women against violence against women och är en av många grupper som får stöd av Svenska kyrkan. Gruppen består av kvinnor från 33 olika slumområden i staden Bhubaneswar, Indien. Foto: Magnus Aronson/IKON

En av de allvarigaste följderna av klimatförändringarna är att det blir svårare att odla mat i många delar av världen. Det drabbar förstås enskilda bönder, men leder även till matbrist i hela nationer. Svenska kyrkan arbetar för att människor ska kunna försörja sig i klimatförändringarnas spår, bland annat genom att utbilda i klimatanpassat jordbruk och introducera klimatanpassade grödor. Vi arbetar även för att stater och företag i den rikare delen av världen, som till stor del orsakat klimatförändringar, ska ta sitt ansvar och arbeta för ett hållbart jordbruk. 🗳️

Miljö och klimat

Lucas Atis står mitt i plantskolan i Les Palmes, en by i södra Haiti där Svenska kyrkan stödjer människors rätt till försörjning. En viktig del är att plantera träd för att minska jorderosion och förbättra klimatet. Foto: Paul Jeffrey/ACT

Hälsa och rätten till sin kropp

Svenska kyrkan arbetar för allas rätt till grundläggande hälsovård och rätten att bestämma över sin kropp. Kvinnors och barns hälsa hör nära ihop med deras rättigheter. Gravitet, osäker abort, förlossning eller könsstympning kan innebära livsfara. Svenska kyrkan driver ett aktivt påverkansarbete gentemot makthavare i Sverige, EU och FN för att fler länder ska införa sociala trygghetssystem, exempelvis bambidrag. 🗳️

I Sydafrika, Etiopien och Swaziland stödjer Svenska kyrkan mentormammor som innebär att äldre och mer erfarna kvinnor kan utbilda och stötta andra mammor. Nosiphela Luthuli, Swaziland var sjuk när hon övergavs av sin man. Hon hade två undernärda barn och saknade pengar. Tack vare kontakt med en mentormamma fick hon råd om hur hon själv kunde förändra livet. Foto: Simon Stanford/IKON

A photograph of a dry, cracked desert landscape. In the foreground, the ground is parched and cracked into large, irregular polygons. In the middle ground, a group of people is walking away from the camera on a dirt path. In the background, there are sand dunes and some green trees under a clear blue sky.

Inget gruvföretag verkar obevakat i Sydafrika så länge vi existerar

En av gruvbolagens stora efterlämningar i utkanten av Soweto i Johannesburg. Sanden innehåller höga halter av uran, bly och arsenik som blåser in över bostadsområden och förgiftar Johannesburgs grundvatten. Naturlig sand i området har rödaktig färg – den kemiska processen vid gruvsdrift gör sanden vit.

Inget glimmar som Afrikas mineraler. Kontinenten är en ren guldgruva för internationella gruvbolag – i dubbel bemärkelse. Men vad händer med naturen och människorna som brukar den, när gruvbolag utvunnit och drar vidare? Det tar Svenska kyrkan och partnerorganisationen Bench Marks Foundation reda på.

Text och foto: Cecilia Andersson

Charles van der Merwe är en av Bench Marks Foundations "community monitors" som kartlägger och rapporterar i bostadsområden som drabbas av gruvbolagens efterlämningar. Och visst känner han hopp: "Mitt arbete sätter ljus på orättvisor i Sydafrikas gruvdrift", förklarar han.

Hit till Johannesburg i Sydafrika, på världens mest mineralrika kontinent, lockas världens största gruvbolag. Det är företaget som är snabbtablerade, snabba på att utvinna och som ofta försvinner från området lika hastigt som de kom. Kvar lämnas ett lokalsamhälle med förorenat grundvatten, radioaktiva sandområden och en befolkning med andningsbesvär:

- De kilometerlånga sanddynerna som är så karaktäristiska för gruvområdet kring Johannesburg lurar ögat. De är i själva verket extremt giftiga, säger David van Wyk på Svenska kyrkans partnerorganisation Bench Marks Foundation.

Sanddynerna är en restprodukt av gruvutvinningen. Sten som bryts i gruvorna krossas och blandas med vatten och

kemikalier. Det är så man utvinna dyrbara metaller och mineraler. Problemet är att blandningen dumpas och lämnas vind för våg, inte långt bort från bostadsområden. Kåkstäderna utanför Soweto i Johannesburg är särskilt drabbade.

- Sanden är radioaktiv, den innehåller höga halter av uran, bly och arsenik. När den torkat blåser rester av tungmetaller in över kåkstäderna med sanden. I Soweto har vi till följd av detta stora problem med cancer, hudsjukdomar och andningsbesvär, säger David van Wyk. Och värst är det för de allra fattigaste.

Lika oroväckande är frågan om vatten.

Den omfattande gruvutvinningen har gått så långt att Johannesburg, Sydafrikas största stad, helt saknar rent dricksvat-

Svenska kyrkans Cecilia Andersson vid gruvlämningarna utanför Johannesburg, under ett besök vid Svenska kyrkans partnerorganisation Bench Marks Foundation i slutet av 2016.

ten. Vattnet i kranarna är importerat från grannlandet Lesotho. I denna utvinningsindustri driver Svenska kyrkan och påverkansorganisationen Bench Marks Foundation på för att skapa förändring – underifrån med hjälp av lokalbefolkningen och genom påverkansarbete på samhälls- och företagsnivå. Och det händer grejer.

Bench Marks Foundation ägs av kyrkorna i Sydafrika. Målet är att skapa en hållbar utvinningsindustri, för både människa

David van Wyk är forskare på en av Svenska kyrkans partnerorganisationer i Sydafrika. Han övervakar och sätter press på multinationella företag som verkar i Sydafrika och Afrika för att säkerställa att de följer kraven för sociala, miljömässiga och ekonomiska standarder.

och miljö. De övervakar multinationella företag som verkar i Sydafrika och Afrika – för att säkerställa att de följer minimikraven för sociala, miljömässiga och ekonomiska standarder.

– Få grusamhällen har det bättre idag än innan gruvan startades – varken myndigheter eller gruvföretag tar tillräckligt ansvar. Det vill vi ändra på, säger David van Wyk. Men hur? Genom att kartlägga, rapportera och utkräva ansvar. Bench Marks är en respekterad organisation med värdefulla kontakter på hög samhällsnivå. Genom projektet community monitor utbildas människor i de mest drabbade områdena i informationsinhämtning och påverkansarbete – för att kunna rapportera, gå ut med varningar och tillsammans sätta press på företag och myndigheter. Charles van der Merwe som jobbat som community monitor i fyra år förklarar:

– Eksem och andningsbesvär är vanliga åkommor för oss som bor i närheten av sandhögarna. Förr såg vi sjukdomarna som en del av åldrandet, men nu drabbas alla: barn, unga och vuxna. Som en del i nätverket av community monitors kartlägger jag sjukdomsfall, mäter vattenkvalitet och sprider informationen vidare. Han ser hoppfullt på framtiden.
– Mitt arbete sätter ljus på orättvisorna i Sydafrikas gruvdrift. Och tillsammans gör vi skillnad.

I februari varje år arrangeras den alternativa gruvkonferensen Alternative Mining Indaba i Kapstaden i Sydafrika – samtidigt som den internationella gruvindustrins konferens: Mining Indaba. Alternativet, Alternative Mining Indaba, är det sydafrikanska folkets egen mötesplats för frågor som rör gruvindustrin. Här diskuteras mänskliga rättigheter och miljökonsekvenser – allt det som kommer i skymundan på gruvindustrins konferens. Svenska kyrkan och Bench Marks Foundation deltar – och fler besökare och utställare ansluter för varje år.

– Där lägger vi fram våra krav för gruvdriften i Sydafrika, säger David van Wyk. För det första: alla gruvföretag ska följa de mänskliga rättigheterna. För det andra: följa inhemska lag! Och så kräver vi att företagen lägger fram en plan för hur vinsterna i gruvdriften ska komma lokalbefolkningen till gagn. Som det är nu töms afrikanska länder på naturresurser genom internationella bolag. Det är inte rättvist. Kraven är – tillsammans med Bench Marks rapporter, artiklar, debattinlägg och aktivism – ett stort pekfinger åt multinationella gruvbolag som verkar i Afrika.
– Huvudbudskapet är "we are watching you", säger David van Wyk. Inget gruvföretag verkar oöversatt i Sydafrika så länge vi existerar. ☘

Vill du veta mer?

Vill du veta mer om våra partners arbete för en mer etisk gruvnäring? Kolla då in sommarens kampanj "Fri att förändra" som går av stapeln på Världens fest i Västerås. I den lyfter vi exempel på människor som dagligen jobbar för förändring i sin egen kontext. En av dem är Olebogeng Motene från Bench Marks Foundation som dagligen kämpar mot orättvisor i kölvattnet av gruvnäringen i Sydafrika. Svenska kyrkan kommer under temat "Fri att förändra" att besöka en rad festivaler runt om i Sverige i sommar för att lyfta modiga människor som arbetar för rättvisa runt om i världen.

Bilden på höger sida: David van Wyk och Charles van der Merwe vid Bench Marks Foundation tar vattenprover i närheten av gruvbolagens sanddyner utanför Soweto i Johannesburg. Det blåskiftande är rester av bly och koppar – tungmetaller som följer med ut till åar och floder.

Möt biskop Munib Younan

Biskop Munib Younan skrev historia när han som förste arab valdes till ledare för världens 70 miljoner lutheraner. En outtröttlig icke-våldsförespråkare som talar flytande finska. Själ presenterar han sig som arab, palestinier, kristen, lutheran och flykting.

Text: Magdalena Wernerfeldt Foto: Ben Gray

Munib Younan

Född: 1950

Utbildad i: Finland och USA

Familj: Gift med Suas Yacoub, tre barn och många barnbarn.

Böcker: Witnessing for Peace: In Jerusalem and in the World, 2003. Our Shared Witness: A Voice for Justice and Reconciliation, 2012

En av grundarna av det eku-
meniska följeslagarprogrammet
EAPPI och Council of Religious
Institutions in the Holy Land

Vi får återkomma till det där med finskan och börjar med hans egen beskrivning. Ordningsföljden har betydelse. Palestinier framför kristen, kristen före lutheran.

– Palestinier lider under ockupationen och den tvingar människor på flykt oavsett religiös tillhörighet. Palestinska kristna förföljs inte av palestinska muslimer som vissa vill påstå.

Själ har han valt att stanna kvar i det Heliga landet, ett land som präglas av att olika kristna kyrkofamiljer och religioner ska sam-existera. Det är kunskaper han dragit nytta av som ordförande för Lutherska världsförbundet, som han som biskop för en av de absolut minsta lutherska kyrkorna i världen valdes till med överväldigande majoritet 2010.

–Jag har sett som min viktigaste uppgift att värna den kristna enheten, och att betona att

det är mer som förenar än som skiljer oss åt. Vi är en kyrka, men med stor mångfald! Därav kristen före lutheran.

– Du vet, idag är det många som gör anspråk på att älska Gud, men missar en sak - de älskar inte sin nästa som sig själv. Du kan inte säga att du älskar Gud och inte älska din nästa.

Det är kyrkans uppgift att undervisa människor om att älska sin nästa, att älska den som är olik oss när det kommer till trosföreställningar, kultur, etnicitet, politisk åskådning, menar Munib Younan.

Han ordinerar samma recept mot extremismen var den än visar sig - undervisning, dialog, respekt och kärlek.

– Extremism kan inte bekämpas med bomber. Vi måste rensa våra läroplaner i Israel och Palestina från all form av hat mot den andre. Bara så lär vi en ny generation att leva med varandra i respekt och fred. Det är över tio år sedan han tillsammans med två rabbiner och islamiska ledare i Israel och Palestina bildade ett interreligiöst råd. För sitt konsekventa arbete för fred och enighet över religionsgränser fick han i fe-

bruari i år det japanska fredspriset Niwa-no. – Interreligiös dialog är oerhört viktigt. När religionen har blivit en del av problemet vill vi visa att religion är en del av lösningen.

Munib Younan är flyktingbarn, född i Jerusalem 1950. Hans föräldrar flydde 1948 från Beer Sheva, Negevöknens huvudstad, till Jerusalem, där han växte upp i fattigdom, med familjen och den lutherska kyrkan som trygghet och bas.

– Att jag är en flykting betyder att jag förstår varje flykting och invandrare som lämnat sitt land och söker att hitta en plats och identitet i den här världen, säger han.

I februari i år skrev han ett öppet brev till president Trump:

"[...] att välkomna främlingar är inte valfritt för en kristen. Det är en av våra grundvärderingar: [...]"

Som luthersk biskop i Jerusalem, som flykting och som global medborgare värdar jag till dig

att du omprövar dina senaste beslut rörande flyktingar och invandrare. Jag uppmanar dig att reflektera över de grundläggande värderingar som Förenade staterna och Jesu står för och att söka andra vägar för att nå tvillingmålen - säkerhet och möjlighet i the Land of the Free. Med största respekt."

Hur kom det sig då att han talar finska?

Munib Younan hade planerat att läsa teologi i Tyskland men hamnade istället i Finland under sju år. En viktig period enligt honom själv där han inte bara lärde sig finska utan också två andra viktiga saker: – Det ena var konstruktiv nationalism - jag var omgiven av goda kristna människor som var nationalist utan att förhäva sig och förakta andra. Det andra var sambandet mellan kulturen och människan, jag lärde mig se hur präglad jag var av min kultur.

I höst lämnar han ordförandeskapet för Lutherska världsförbundet och dess 140

medlemskyrkor i 79 länder; och i januari nästa år lägger han ner biskopsstaven för den Evangeliska lutherska kyrkan i det Heliga Landet och Jordanien som han då lett i två decennier. Han har rest över världen och uttröttligt föreläst om rättvis fred och icke-våldsmetoder. Han har predikat om Guds kärlek hemma och borta. Han drev igenom prästvigning för kvinnor och har mottagit flera utmärkelser för sitt freds- och människorättsarbete. Hur vill han bli ihågkommen? – Som tjänarnas tjänare, inget mer.

Möt Munib Younan på Världens fest, Stadshotellet, lördagen den 4 juni kl. 13.00

Det är nog nu!

Den 11 juni i år är det femtio år sedan stilleståndet inträdde efter sexdagarskriget 1967. Den lutherske biskopen Munib Younan betecknar ockupationen som synd - mot Gud och mot mänskligheten.

Text: Magdalena Wernerfeldt

Av det arabiska Palestina som existerade före 1948 finns idag bara små utspridda landområden kvar. Sedan 1967 har över hundra bosättningar etablerats på Västbanken, bosättarna färdas på särskilda vägar som palestinier inte får använda. Detta på mark som exproprieras av palestinier i strid mot upprepade FN-resolutioner och den internationella folkrätten. Konkret innebär det att tusenåriga olivlundar

grävs upp, människor förlorar mark och inkomst, och vägnätet försvårar för palestinier att själva förflytta sig och sina varor.

– Ockupationen är synd för den tar ifrån den andre deras mänskliga rättigheter och värdighet. När vi som kyrka ropar: Stoppa den illegala ockupationen! Då säger vi tydligt att vi vill befria Israel och palestinier från ockupationssynden.

Munib Younan menar att Israels säkerhet är avhängig palestinernas frihet och rättvisa och omvänt är palestinernas frihet och rättvisa avhängig att Israel kan existera i säkerhet.

– Det finns ingen annat recept än detta.

Vi vill inte att människor ska vara pro-palestinier. Men inte heller pro-israeler. Vi vill att människor ska vara pro-rättvisa, pro-sanning, pro-fred, pro-försoning, pro-mänskliga rättigheter, pro-liv.

Hoppet ligger inte ett krig utan i en rättvis fred.

– 65 år av våld var fel. Tiden har kommit för att säga: Det är nog nu.

Svenska kyrkan verkar för en rättvis fred. Den förutsätter:

- en tvåstatslösning, Israel och Palestina, som baseras på 1967 års gränser
- att Israels ockupation av Gaza, Västbanken, Östra Jerusalem och Golan upphör
- en återgång till samtal och förhandlingar med utgångspunkt i folkrätten
- att båda sidor upphör med allt folkrättsvidrigt våld och säkerställer respekten för de mänskliga rättigheterna.

Colombia: Kyrkorna kämpar för rättvis fred

I december förra året godkände Colombias kongress fredsavtalet med FARC-gerillan. Det var ett historiskt första steg mot fred i det över 52 år långa inbördeskriget. Kyrkorna har spelat en viktig roll i fredsdialogen och medverkar nu till att övervaka avmobiliseringen. Samtidigt återstår mycket arbete för att uppnå en långvarig och rättvis fred.

Text: Therése Jonsson Foto: IKON

Om Erik

Namn: Erik Norman

Bor: Bogotá, Colombia

Det bästa med att bo i Colombia:

Det är otroligt spännande att få vara här och vara med i allt som händer i Colombia just nu!

En av de äldsta gerillagrupperna i världen håller på att avmobilisera sig och förhoppningsvis kan det vara början till slutet för en av de blodigaste konflikterna i modern tid. Det finns många stora utmaningar innan vi är där, men att vara delaktig och bidra med mitt lilla sandkorn i ansträngningarna för att bygga en rättvis och hållbar fred i Colombia är utan tvekan bland det mest berikande och meningsfulla jag har gjort.

Det sämsta med att bo i Colombia: Morgontrafiken i Bogotá!

Bogotá är en fantastisk stad på många sätt, men trafiken under morgonrusningen tar nog priset som det i särklass sämsta med att bo i Colombia!

Många kyrkor och kristna organisationer har länge arbetat för de människor som drabbats av den väpnade konflikten i Colombia. När fredsförhandlingarna mellan regeringen och landets största gerillagrupp FARC inleddes för fyra år sedan hade inte religiösa aktörer någon given roll i fredsprocessen. Då började flera av de evangeliska kyrkorna att mobilisera sina krafter och bildade ett nätverk som kallas för DiPaz (Mellankyrklig dialog för fred). Sedan dess har man blivit en viktig röst som både regeringen och gerillan lyssnar till. Under fredsförhandlingarna fokuserade DiPaz mycket på att påverka parterna i konflikten att söka fred och försoning, att vidta humanitära åtgärder (ex. minröjning) och att dokumentera människorättsövergrepp. De var också i kontakt med fängslade gerillaledare och hade en direkt närvaro vid fredsförhandlingarna. När FARC-gerillan i förhandlingarnas slutskede inledde ett ensidigt eldupphör bjöds DiPaz in att övervaka och verifiera det.

Nu när avtalet är på plats har tidigare FARC-trupper samlats i så kallade "avmobiliseringszoner" över hela landet, där de ska vistas i 180 dagar innan de ska slussas ut i samhället. Erik Norman arbetar som Svenska kyrkans utsända i Colombia och besökte nyligen en av avmobiliseringszonerna. – Parterna har bjudit in DiPaz att övervaka att fredsavtalet följs, vilket vittnar om deras förtroende för kyrkorna och deras roll i processen, berättar Erik. DiPaz har upprättat så kallade skyddshus i närhet av zonerna, för att övervaka avväpningsprocessen och rapportera om övergrepp på civilbefolkningen i de områden som FARC-gerillan lämnat, där nya krafter nu tar vid.

Trots framgångar i processen med FARC-gerillan så är vägen till fred i Colombia lång och svår. Morden på lokala ledare och människorättsförsvarare fortsätter att öka. Sedan FARC drog sig tillbaka har ett vakuum uppstått där kriminella nätverk och paramilitära grupper nu slåss om kontrollen.

– Tillsammans med andra fredsaktörer gör Svenska kyrkan uttalanden där vi uppmärksammar Sveriges regering, andra stater, FN-systemet och EU på vad som händer i Colombia. Vi måste på olika sätt stötta dem som arbetar för mänskliga rättigheter och fred, så att de vågar fortsätta

”Vi fortsätter att bygga fred och försvara våra territorier” lyder banderollen. Organisationen CONPAZ (comunidades construyendo paz = lokalsamhällen som bygger fred) är en av medlemmarna i freds nätverket DiPaz. På bilden demonstrerar lokalbefolkningen i den humanitära zonen Caracoli för freden. Samhället ligger alldeles intill en av FARC-gerillans avmobiliseringszoner och byborna är oroliga för paramilitärens ökade närvaro i området.

sitt arbete trots de oerhörda risker det medför, säger Erik. Samtidigt har precis freds förhandlingar inletts med den näst största gerillagrupper, ELN-gerillan. Medan FARC-gerillan är en mer ”klassisk” vänstergerilla som tar avstånd från religion, har ELN på olika sätt en starkare koppling till det religiösa genom exempelvis befrielse teologin.

– Religiösa aktörer kommer troligtvis att ha en ännu viktigare roll i fredsprocessen med ELN, säger Erik.

DiPaz har visat att man är en aktör att räkna med – de har respekt och förtroende bland regeringen, gerillan och FN-missionen, men framför allt hos civilbefolkningen i flera av Colombias mest konfliktdrabbade regioner. ●

Fakta

Den väpnade konflikten i Colombia har pågått sedan 1964. Minst 200 000 människor har fått sätta livet till under inbördeskriget och miljontals har tvingats på flykt inom landet. DiPaz nämns i fredsavtalet på sida 178, i kapitlet som handlar om krigets offer och med hänvisning till religiösa ledares roll i försoningsprocessen. DiPaz arbete grundar sig i principerna: sanning och rättvisa, anti-militarism och icke-våld, samt försoning.

COP17 i Durban Sydafrika, 2011. Ageravolontärer från Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga var tillsammans med medlemmar i Aproved och ACT Alliance på plats för att påverka för ett rättvist, ambitiöst och bindande klimatavtal. Foto: Alexander Sjöberg

I'm here to change that!

Att få göra sin röst hörd är en rättighet. I Sverige ser vi det som självklart att vi kan uttrycka våra åsikter; men för många av våra partners runt om i världen är det inte något som tas för givet. Att gå i ett demonstrationståg, prata om mänskliga rättigheter eller göra en uppdatering på sociala medier kan i vissa fall vara förenat med livsfara. Detta är bara en av anledningarna till att engagemang är så oerhört viktigt. Vi får aldrig bli så bekväma att vi tar rätt att uttrycka oss för given, varken i Sverige eller någon annanstans. I en tid som präglas av mistänksamhet mot andra och alternativa fakta måste vi stå upp för demokratiska värderingar och våra möjligheter att tillsammans skapa positiv förändring.

Svenska kyrkans Ageravolontärer är unga vuxna som agerar lokalt för global rättvisa. Under våren har flera av dem besökt partners på tre kontinenter för att träffa andra unga som jobbar mot samma mål.

På Världens fest kommer vi att under seminariet "I'm here to change that" få lyssna till berättelser om unga som skapar förändring i Sydafrika, Colombia och Filippinerna. Hur ser deras verklighet ut i jämförelse med vår? Hur kan vi stödja dem i deras arbete? Vad kan

vi lära oss av varandra för att kunna skapa förändring här hos oss? Vad vill DU förändra? Med olika metoder tar vi fram konkreta sätt att skapa förändring inom den fråga som just du brinner för!

Vi vill vara en del av förändringen! Vill du? 🗣️

Mer om Svenska kyrkans internationella arbete!

Läs mer på www.svenskakyrkan.se/internationalt-arbete. Du hittar oss även i sociala medier på facebook:

[facebook.com/svenskakyrkaninternationellt](https://www.facebook.com/svenskakyrkaninternationellt) på Instagram: [@internationalt_arbete](https://www.instagram.com/internationalt_arbete) på internationella bloggen:

blogg.svenskakyrkan.se/internationalt-arbete/

Har du frågor eller synpunkter på Svenska kyrkans internationella arbete? Varmt välkommen att kontakta Givarservice så hjälper vi dig; givarservice@svenskakyrkan.se eller tel. 018-16 96 00

Foto: IKON

Vill du engagera dig i Svenska kyrkans internationella arbete?

Genom att ta ställning och engagera dig gör du skillnad. Bara genom att prata om sakers tillstånd i världen och belysa problem och orättvisor gör du avtryck. Vill du engagera dig inom Svenska kyrkans internationella arbete är du varmt välkommen att göra det! Ju fler vi är som

bidrar, desto fler utsatta människor kan vi hjälpa. Du kan bland annat engagera dig i en internationell grupp i en församling eller bli Ageravolontär. Kontakta en församling nära dig eller gå in på www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/engagera-dig 📍

Foto: IKON

Ge en gåva!

Hur gör jag om jag vill ge en gåva till Svenska kyrkans internationella arbete?

Du kan välja mellan att ge en gåva via swish, sms eller postgiro eller bli månadsgivare. Din gåva ger resultat och når människor i över 100 länder.

- SMS till 72905 skriv LIV och ge 100 kr, skriv HOPP och ge 50 kr
- Swish 9001223
- Bankgiro 900-1223
- Plusgiro 90 01 22-3

Visste du att Svenska kyrkans internationella arbete ingår i ACT-alliansen (*Action by Churches Together*) som är en sammanslutning av 143 trosbaserade biståndsorganisationer världen över? Många av ACT-medlemmarna arbetar med långsiktigt utvecklingsarbete, men kan vid en katastrof snabbt ställa om för att svara mot akuta behov. Efter katastrofens akuta fas stödjer ACT-alliansen återuppbyggnad och förebyggande insatser. Det betyder att ACT-alliansen bokstavligen talat finns på plats innan, under och efter en katastrof.

Visste du att Svenska kyrkans internationella arbete är en av Sveriges största bistånds- och insamlingsaktörer? Att vi varje år samlar in miljontals kronor till människor som drabbats av katastrof eller lever i fattigdom eller under förtryck. Pengar som går till en rad olika utvecklingsprojekt som bland annat syftar till att förhindra könsstympning, barnäktenskap och orättvisor på grund av könstillhörighet eller sexuell läggning. Att vi varje dag, året om, arbetar för att rädda liv, lindra nöd och stärka människor i deras grundläggande rättigheter.

Ageravolontärer gör skillnad

Som Ageravolontärer arbetar Karin Johansson och Erik Bohm för global rättvisa. Det är viljan att engagera sig, påverka och bidra till en bättre värld som driver dem.

Text: Carina Robertsson Foto: magnus Aronson / IKON

När Karin Johansson för tre år sedan kom hem till Sverige efter några månader som SIDA-praktikant i Tanzania ville hon engagera sig. Hon bestämde sig för att bli Ageravolontär och gick grundutbildningen. Sedan dess har hon också gått flera fortbildningskurser. Att vara Ageravolontär är ett frivilligt uppdrag och det finns inga krav på vilka aktiviteter man ska delta i. Karin som stu-

derar till miljöstrateg tycker det går bra att kombinera studierna med frivilliguppdraget. – Det blir vad man gör det till, säger hon. Var och en får göra det man hinner och känner för.

Erik Bohm som går sista året på gymnasiet gick grundutbildning till Ageravolontär för bara ett par månader sedan.

– Jag är sedan tidigare med i Globala arbetsgruppen inom Svenska Kyrkans Unga, berättar han. Det är ett uppdrag som mest innebär administrativa sysslor. Bland annat har vi nyligen gett ut en kokbok.

– För att få jobba lite mer praktiskt har jag valt att också engagera mig som Ageravolontär.

Förhoppningsvis kommer Eriks interna-

tionella intresse snart att ta honom ut i världen. Han har sökt utbytesprogrammet "Ung i den världsvida kyrkan" och väntar med spänning på svar om han blivit antagen.

Erik och Karin ingår i den lokala Ageragrupperna Gävle-Dala. De är än så länge bara fyra, men hoppas bli fler. De lokala grupperna har fria händer att anordna egna aktiviteter. Många Ageravolontärer är också engagerade i sina lokala församlingars internationella grupper.

Karin och Erik tycker att fler unga borde engagera sig. Det är roligt, man träffar nya vänner och lär sig massor:

– Den som är nyfiken kan börja med att gå grundutbildningen, tipsar Karin. Det är en helkurs och det finns inget krav på att man måste engagera sig efteråt. Att gå kursen är ett bra sätt att prova på. Grundkursen ger en introduktion till de olika delarna i Svenska kyrkans internationella arbete, och en inblick i några av de metoder som används för förändringsarbete.

För både Karin och Erik var valet att engagera sig som Ageravolontär enkelt. Bägge är sedan tidigare engagerade i sina hemförsamlingar och delar kyrkans värderingar. Och de känner stort förtroende för hur Svenska kyrkan arbetar internationellt. – Svenska kyrkan finns på plats och stöttar både före och efter katastrofer, förklarar Karin.

– Och kyrkan förstår religionens betydelse, inflikar Erik. Det är viktigt. Inte alla organisationer gör det.

Ett återkommande uppdrag för Ageravolontärer är att informera om kommande insamlingskampanjer. Karin berättar att i samband med kampanjerna görs det också studieresor ut i världen för att skaffa erfarenhet, besöka partnerorganisationer och för att på plats se vart kampanjpengarna tar vägen. I år har Karin ansökt och blivit utvald att följa med på en resa till Sydafrika.

Informerar och berättar om insamlingskampanjerna gör Ageravolontärerna både på hemmaplan och på festivaler och arrangemang runt om i Sverige. De håller workshops och åker också gärna ut i församlingar och informerar om hur det är att vara Ageravolontär och vad uppdraget innebär. 📍

VÅRA MEDMÄNNISKOR SVÄLTER!

GE DIN
GÅVA IDAG!

Mure Moses, 3 år, har tillsammans med sin familj tagit sig från Sydsudan till norra Uganda. Där finns Svenska kyrkan på plats för att ge stöd genom våra lokala partner. Men miljontals medmänniskor i flera afrikanska länder riskerar nu att dö av svält. Svår torka och flykt undan väpnade strider gör att behoven är enorma i bland annat Uganda, Somalia och Etiopien.

**Din gåva går bland annat till rent dricksvatten och matförsörjning.
Ditt stöd behövs!**

**SMS:a VF SVÄLT till 72 905 och ge 100 kr.
Swish:a till 9001223 och skriv VF SVÄLT i meddelandefältet.**
Pg 90 01 22-3 eller Bg 900-1223, märk gåvan med VF SVÄLT.

Läs mer på: svenskakyrkan.se/internationelltarbete/svalt

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

För August är fotboll religion

Läktaren är som en kyrka. Sångerna som psalmer. Matchen som en gudstjänst. Och en fotbollssupporter står fast vid sitt lag, precis som en troende vid sin gud. August Nilsson menar att fotboll och religion har många likheter – och att Svenska kyrkan har mycket att lära av supporterkulturen.

Text: Ann Löfqvist Foto: Magnus Aronson

Det första August gjorde när han tog studenten för tre år sedan var att packa väskan och flytta från föräldrahemmet i Uppsala till Helsingborg.

- Jag ville komma närmare mitt fotbollslag, Helsingborgs IF. Det var en av de lyckigaste stunderna i mitt liv när jag kom dit, säger August.

I Helsingborg fick August många nya vänner som alla delar passionen för Helsingborgs IF. Vänner som alltid kommer att finns kvar.

- Det är skillnad mot till exempel ett kompisgäng från skolan. Där knöts vi samman av att vi gick i samma klass. När skolan tog slut föll gemenskapskänslan. Men laget kommer alltid att finnas kvar och göra så att vi blir ett - oavsett var jag bor och vad som händer i livet.

August beskriver en supportergemenskap inom fotbollen som sträcker sig långt bortom matcherna. Han berättar om två helsingborgssupportrar vars son gick bort i en ovanlig sjukdom och hur andra supportrar hjälptes åt för att samla in pengar till forskning om sjukdomen.

- Många som ser fotbollskulturen utifrån kan nog uppleva den som bufflig, och visst är den överrepresenterad av män, men det är en fantastisk känsla av gemenskap där alla är välkomna, oavsett politiska åsikter, religion eller ursprung. På läktaren är vi alla ett!

August upplevelse av det som händer på fotbollsläktaren har många likheter med en gudstjänst.

- Det är mäktigt med flera tusen personer på läktaren. När alla stämmer upp i sång, då blir det nästan religiöst. Det som är så vackert är just det där att man står kvar vid sitt lag, oavsett hur det går. Precis som en troende håller fast vid sin gud, oavsett vad som händer i livet.

August tror att mycket av fördomarna kring supporter-kulturen som våldsamt handlar om att media målar upp en ensidig bild.

- Det är klart att det finns röttagg inom fotbollen. Det gör det i alla sammanhang. Men de är få och det är ju lättare att skriva en tidningsartikel om att det har varit bråk bland hulgianer än om den fina gemenskapen bland supportrarna.

August menar att kyrkan har massor att lära av fotbollen.

- Först och främst är sången mycket bättre! I alla fall än i Sverige, säger August och drar en parallell till kyrka i Sydafrika som han besökt inom ramen för Svenska kyrkans utbytesprogram Ung i den Världsvida kyrkan.

Mycket glädje i luften. August Nilsson på läktaren tillsammans med andra helsingborgssupportrar.

- Där kände man sig nästan som en fotbollssupporter i kyrkan. Det var helt naturligt att både stå upp och dansa under gudstjänsten. Och att visa känslor. Precis som på en fotbollsmatch.

Stolthet är något annat som kyrkan kan lära sig av supporter-kulturen.

- Svenska kyrkan gör så otroligt mycket bra.

Det tycker jag att vi som medlemmar borde vara mer stolta över. Och visa att vi är det!

August berättar om hur fotbollssupportrarna sjunger, även utanför fotbollsarenan, om profilbilder, matchtröjor, klistermärken och andra souvenirer som används för att uttrycka stolthet över laget.

Mycket av det känner han igen från kyrkan i Tanzania och Sydafrika.

- Det var vanligt med sång på gatorna och det fanns till exempel klistermärken med texter som "Proud to be Lutheran" och bilder på Jesus.

- I Sverige är religion en så sjukt privat grej. Det är synd. Jag tror att vi skulle må bättre av att uttrycka vår tro mera.

Just nu är August hemma i Uppsala för att landa efter fem och en halv månader i Afrika, varav fyra månader som praktikant i Västerås vänstift Karagwe.

Men alldeles snart går flyttlasset igen.

Under våren ska han jobba på en släktings bondgård i Småland som varit i hans släkt i tio generationer.

- I de delar av Afrika jag har varit är dina rötter viktiga. Människor har mer koll på sin släkt och var de kommer ifrån än vad vi har här. Jag undrar hur många i Sverige som kan namnen på sina mor- och farföräldrars föräldrar? funderar August och berättar att han hoppas att han tiden på släktgården ska stärka hans identitet. Men det finns ytterligare en anledning till flytten söder ut.

- Det ska bli härligt att komma närmare Helsingborgs IF igen! 📍

Boka en föreläsning

Vill du höra mer av August Nilsson? Han föreläser gärna om sin tid i Sydafrika och Tanzania. Kontakta August via august.nilsson1907@gmail.com

FOTO: MAGNUS ANDERSON/KON

**GE EN
GÅVA!**

STÖD MÄNNISKOR SOM DRABBAS AV SVÄLT OCH TORKA I AFRIKA!

I östra och södra Afrika pågår en katastrof. Barnen drabbas först. Torka har tagit grödor och boskap. Det enda som växer är svälten. Och den växer snabbt. Just nu kämpar miljontals människor mot akut mat- och vattenbrist.

Svenska kyrkans internationella arbete finns på plats i Etiopien och Zimbabwe.

Din hjälp behövs! Din gåva används till mat, vatten, utsäde, specialinsatser för undernärda barn och försörjningsstöd.

Läs mer på: svenskakyrkan.se/internationelltarbete

SÅ HÄR KAN DU GE DIN GÅVA:

SMS:a TORKA till 72 905 och ge 100 kr.

Swish:a till 9001223 och skriv TORKA i meddelandefältet.

Pg 90 01 22-3 eller Bg 900-1223, märk gåvan med K251.

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

Foto: Magnus Aronson / IKON

Reformation pågår

Att reformera betyder att forma om. Att hitta nya former eller att återta former som gått förlorade. Blickriktningen är nutid och framtid, arbetet är skapande. Reformationsåret 2017 handlar inte om något som hänt, utan om något som ska hända; Reformation pågår!

Johan Linnman som pastor Holger – Det är viktigt att kunna skratta kärleksfullt åt sig själv!

Den folkskygge pastor Holger predikar gärna bakom en datorskärm.

Pastor Holger, den ängslige men tjänstvillige tänkaren, föddes i samband med några Lutherhjälpssoaréer i Arboga i slutet av 1990-talet. Johan Linnman, då vikarierande komminister i församlingen, skapade och iklädde sig rollen som Holger. Tanken var nog inte att Holger skulle leva kvar men det gör han. Nu med egen församling, grannförsamlingen, och egen Facebooksida.

Text och foto: Pelle Söderbäck

– För egen del är det lite roligt att ha någonstans att lägga de galna och roliga idéer jag får från det jag möter som präst, säger Johan Linnman när vi ses på hans kontor i Arboga. Kyrkan är ju ganska rolig. Ser man på oss utifrån är det ibland rätt absurda situationer som uppstår. Men Holger skrattar aldrig åt andra. Han skrattar åt kyrkan eftersom han är en del av den. Det är viktigt att kunna skratta kärleksfullt åt sig själv.

Pastor Holger skapades som sagt till 90-talets Lutherhjälpssoaréer i Arboga. Första året, när församlingen hade många vikarierande präster, för att i ett bejublat nummer reda ut vem som egentligen vikarierade för vem. Han berättade om gudstjänstförnyelse, om livet som ungdomspräst, ledde kyrklig gymping och simultanöversatte sånger under en gospelkonsert. Vid Världens fest i Västerås år 2005 lärde han en överfylld domkyrka hur

man skramlar bössa för goda ändamål och erbjöd sig på stående fot att ersätta K G Hammar som ny ärkebiskop.

– Så är Holger, säger Johan Linnman, han är tjänstvillig och ställer upp när man ber honom. Men vem är han då, den fiktive men av alltfler älskade pastor Holger.

– En livrädd trivselpräst! Han är egentligen ingen social person, han är konflikträdd, men vill att alla ska vara glada. Det har alltmer blivit så att han gärna säger kontroversiella saker men lyckas sedan släta över allt på slutet så att ingen ska ta illa upp.

För ett år sedan tog pastor Holger ett nytt grepp och grundade den digitala Grannförsamlingen på Facebook med idag drygt 500 följare.

– Egentligen passar Facebook och den

digitala världen utmärkt för Holger, konstaterar Johan. Eftersom han är folkskygg är det perfekt att kunna predika bakom en datorskärm!

Responsen är god. Ett inlägg om kyrkans resebyrå i samband med resegranskningarna i våras hade 16 000 tittare. Många läste också Holgers tankar om ny gudstjänstordning och om nattvard för veganer. Hans absoluta all time high av läsare på Facebook kom under "mitt kors-debatten" då Holger lanserade det mindre skrämmande korset; korsetten.

"Bland de artiklar som berört flest hjärtan enligt den statistik som fb tillhandahåller återfinns förslag till ny kyrkohandbok och reklamen för kyrkans resebyrå. Där nöden är synlig släcker Grannförsamlingen ljuset.", konstaterade pastor Holger något kryptiskt på sin Facebooksida.

Ständigt nya utmaningar kommer. I samband med påvebesöket i Lund i oktober beslöt sig pastor Holger att formulera 95 nya teser om kyrkan; "tänk va snopna

Antjé och påven skulle ha blivit om de kommit ut från domkyrkan och sett att Holger just spikat upp 95 nya teser på dörren".

Någon spikning på kyrkporten blev det dock inte eftersom Holgers tes nr 93

säger något helt annat; Spika aldrig upp något på en kyrkdörr utan att fråga riksantikvarieämbetet om lov.

Nu publicerar pastor Holger också sin första längre krönika, exklusivt för Västerås stifts Magasin. En utmaning att formulera en så lång text för en pastor som sällan tänker några längre och sammanhängande tankar.

– Ett på många sätt hemskt uppdrag för Holger, ler Johan Linnman. Men också oerhört stort att få skriva en krönika i en stiftstidning. Någon måste göra det och Holger känner sig kallad. Hans hopp är nu att krönikan ska bli ett ljus i varje läsares liv! ●

Pastor Holger tänker högt; – Tänk om vi alla är **lutheraner!**

Hej, Jag heter Holger. Pastor Holger. Jag vet inte hur man skriver krönikor och jag har aldrig träffat Luther, Martin Luther, alltså. Han dog långt innan jag ens var påtänkt. Men min mamma har lärt mig att man måste ställa upp när det behövs! I år firar vår kyrka att det var 500 år sedan som Martin Luther fann ljuset och blev Lutheran. Jag känner därför att det är min plikt att skriva min första krönika just om Lutherdomen. Det finns idag ca 9000 kristna kyrkor i världen. Utan reformationen hade vi kanske bara haft några få. Vår kyrka hade kanske inte varit en av dem... -Vad hemskt!

Text: Pastor Holger Foto: Pelle Söderbäck

Som jag skrev så träffade aldrig Martin Luther mig. Istället har jag fått googla och forska på nätet. Jag har funnit uppseendeväckande fakta. Fyra fakta som gör att hela

grunden för den borg som är vår kyrka har börjat vackla. Håll i er!

1. På 1500-talet växte aprilskämten fram

över den europeiska kontinenten! Reformationen och aprilskämten är alltså två parallella skeenden som spritts över hela jorden. Aprilskämten kom dock till Sverige först på 1600-talet, efter lutherdomen! Tanken att Martin kanske bara skojade tänktes därför aldrig i Sverige! -Tänk om han aldrig ville bli Lutheran!? Blev han tvingad postumt? -vad hemskt!

2. Innan Martin översatte bibeln till Tyska, så visste alla som kunde latin vad som stod i bibeln. Martins kanske största misstag som reformator var att han trodde Tyskan skulle fortsätta att bli ett folkspråk. Idag vet vi ju att det blev svenskan som tog över som vårt folkspråk. Kan man göra om bibelns grundspråk till svenska? Nej! - alltså måste

vi översätta, och det har jag nu gjort! Jag började med att skriva in "Pastor Holger" i Google translator. Från latin blev det "herden Holger" fast jag är ju ingen herde! Vad heter herde på latin? – jo just det! - Pastor! Tänk om det faktiskt var så att när Jesus just hade blivit född så sjöng en stor himmelsk här av änglar för en grupp pastorer, som var ute i sina kostymer om natten! Det förändrar hela bilden av julkrubban! Tanken att även Jesus var Lutheran är alltså fullt rimlig. Inte skulle det vara helt otänkbart att någon av pastorererna (eller var de Lutherska kyrkoherdar i kaftaner?) faktiskt barn döpte Jesus där inne i krubban? - Men detta är inte allt! Håll i er nu:

3. När Luther översatte denna jultext till Tyska så visar google att ordet på tyska är Schäfer! I Tyskland firar man alltså julnatten med att änglarna sjunger för en grupp hundar som är ute och jagar får på natten! Alla julkort har bilder av hundar som slickar Jesusbarnet i ansiktet vill jag trol! I den svenska översättningen av den tyska översättningen valde man alltså att ta bort ordet hund i ordet herdehund (schäfer) och så föddes den svenska villfarelsen att

det var herdar som var vakna mitt i natten. Vad som exakt hände på julnatten vet vi alltså inte p.g.a. Luthers språkman!

4. Jag bestämde mig för att besöka vårt vänstift i Moçambique för att fördjupa min Lutherforskning. I deras portugisiska bibel fick jag en bekräftelse på att min forskning stämmer: De första som gratulerade Josef och Maria till deras barn var verkligen pastorer. Åk ned och läs själva om ni inte tror mig! Men i Moçambique fick jag ytterligare chockerande besked; en av mina kollegor där skulle gå i pension. Jag höll på att svimma när jag hörde församlingsborna avtacka honom. De sa att han skulle reformeras! På portugisiska betyder ordet "reformar" helt enkelt att gå i pension! Var det detta som Martin Luther också längtade efter? Att få sluta med gärningar och bara ta emot nådevilan gratis? Aldrig har så många präster i Svenska kyrkan gått i pension som just på 500-års jubileet! Att gå i pension är ju en personlig reformation så god som någon... Min forskning förändrar dock hela vidden av vad reformationen borde ha varit! En pensionsreform!!

Avslutningsvis vill jag bara uppmärksamma oss om att något stort kommer hända i år; 2017! Jag har upptäckt historiska samband som inte kan vara slumpartade. 1017 var t.ex. separationen mellan katoliker och ortodoxa redan i planeringsstadiet. Det var exakt år 517 (ca) som munken Dionysius Exiguus reformerade tideräkningen. Han räknade ut att Jesus föddes minst 4 år före Kristus! En häpnadsväckande upptäckt som bäst förklaras med att det inte fanns miniräknare i klostret där han bodde. Ytterligare 500 år tidigare är vi faktiskt inne på Jesu tid. Exakt år 17 (e.kr.) fyllde Jesus 21! Jesus blev alltså myndig med vårt (gamla) sätt att se det. Att bli myndig inför Gud är faktiskt vad reformationen handlar om även enligt Martin Luther! Cirkeln är nu sluten! 2017 är även du och jag myndiga att tänka själva! Och "att tänka fritt är stort" som det står skrivet. Tänk om både Du, jag och Jesus, Moses och Martin, ja alla människor och schäferhundar egentligen är Lutheraner! Vad fint det skulle va!

Bitte sehr!
Holger

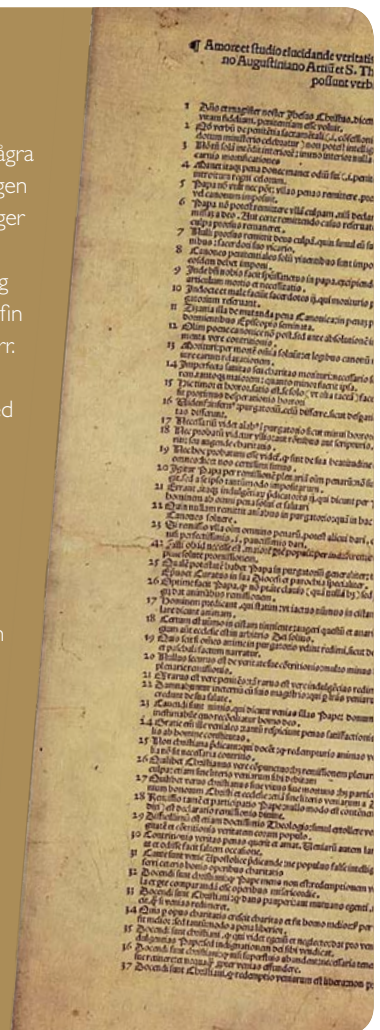
Holger formulerar nya teser

Reformationsåret berör även pastor Holger som i samband med påvebesöket i Lund i oktober berättade om sitt projekt att formulera 95 nya teser. Efter Holgers egen introduktion finns här några av hans teser. Grannförsamlingen avslöjar Holgers 95 teser finns på riktigt. Idag börjar nedräkningen inför reformationsåret. 500 år av reformation tar äntligen slut. "Nu måste vi lugna oss" säger Holger i en dold mikrofon, "människor längtar efter stilje". Målet med Holgers teser är att "alla ska bli nöjda och glada" säger en barnomsvän utan förvrängt namn. Holger lär också sagt på en hemlig maskerad: "En kristen som är nöjd är en nöjd kristen men också en nöjd människa, en nöjd och fin kamrat". "Holgers 95 teser för en nöjdare menighet" finns både som podd, app, bok och kyrkdörr:

- Tes 95** Borgerliga dop, bröllop, partier, konfirmationer och begravnings bör kompletteras med borgerliga prästvigningar. Varför vet jag inte.
- Tes 93** Spika aldrig upp något på en kyrkdörr utan att fråga riksantikvarieämbetet om lov.
- Tes 92** Gör om bibelns originalspråk till svenska så grekiska präster får känna hur det känns.
- Tes 91** Vägen mot ny kyrkohandbok skolen permanentas.
- Tes 83** En predikstol bör per definition ha fyra ben och ryggstöd.
- Tes 76** – Ni som tror att Martin Luthers "bordssamtal" är sant återgivna räcker upp en hand nu. Ni som tror Martin Luthers bordssamtal handlade om vem som ska skjutsa barnen på träning och hur man ska få barnen att äta upp grönsakerna räcker upp handen nu!
- Tes 73** Det hävdas ofta att kyrkan och vi kristna måste komma ut mer. Ut på torgen, ut ur garderoberna eller bara ut och motionera. Men handen på hjärtat: Hur länge sedan var det som det var "inne" att vara kristen??? Är man kristen är man ofta hopplöst ute.... men med hopp förstås.
- Tes 70** När vi hör att människor vill hjälpa folk "på plats" ska vi inte vara skeptiska! Varför hjälpa folk där de inte är? (Grannförsamlingen är aldrig på plats men det beror ju på att vi inte finns.)

Vill du följa pastor Holger på Facebook finns han som "Pastor Holger, präst i Grannförsamlingen"

Juridisk rådgivning i Kyrkby församling, öppen för alla.

Vad vill du att Svenska kyrkan ska göra?
Rösta i kyrkovalet 17 september.

svenskakyrkan.se/kyrkoval

Kyrkoval
17SEP2017

Luthers ungar tar ton

Drygt 60 barn har samlats i Orsa kyrka. På dagens repertoar står musikalen Luthers ungar. Barnköreerna har övat in sångerna på hemmaplan och idag övar de tillsammans för att framföra musikalen som en musiksaga på eftermiddagens musikgudstjänst. Barnkördagen i Orsa är också en förberedelse inför Världens fest i Västerås där barn från Västerås stift ska framföra hela musikalen tillsammans med Karin Runow och hennes dramagrupp.

Text: Carina Robertsson Foto: Jan Robertsson

Det är lördag förmiddag och barnröster ljuder i kyrkan. Det går inte att ta miste på sångglädjen. De har redan övat i en och en halv timme och nu är det dags för en stunds vila och fri lek. Barnen är i åldrarna 5-12 år och vissa har väldigt mycket spring i benen.

Kompisarna Alice Torlamb, Alice Ehlin och Tilde Broman från Mora berättar att de lärde känna varandra genom kören och har blivit jättebra vänner. Genom att vara med i kören lär de sig mycket. Inte bara att sjunga. – När vi sjunger om Gud lär vi oss många nya ord, säger Tilde. – Och nu lär vi oss också mycket om Luther och 1500-talet, inflikar Alice T. De gillar att sjunga men erkänner att det

ibland blir lite jobbigt att stå länge.

– Men det lönar sig, säger Alice E, med ett leende. Det är så roligt att sjunga och framträda.

Så är det dags att kliva upp på podiet igen. Alla vet sin plats och plockar upp sina sånghäften. De minsta barnen står längst fram. Några av de allra yngsta kan inte läsa men hänger med så gott de kan. Barn är duktiga på att hämma och lära.

– Shhh, shhh, shhh.

Plötsligt tystar körledaren Anna Kjellin ner

barnen och ber dem avbryta sången. Barn är barn och koncentrationen är inte alltid på topp. Men Anna har sina knep. Hon ställer sig på ett ben och ber barnen göra likadant.

– Håll i kompisen bredvid om det behövs, säger hon. Så tar vi sången från början. Och visst märks det skillnad. Barnen blir mer koncentrerade och sjunger högre och tydligare.

Anna Kjellin från Falun och Ulrika Ryssmats Ehlin från Mora är ansvariga för barnkördagen i Orsa. Anna håller i taktpinnen och Ulrika sitter vid flygeln.

– Ung kyrkomusik i Västerås stift bildades på 1950-talet och är en del i Västerås stifts kyrkosångsförbund, berättar Anna.

Ända sedan 1950-talet har det anordnats barnkördagar varje år. En lång tradition som lever vidare. Anna och Ulrika delar ansvaret att anordna stiftets barnkördagar och läger med Anki Resare från Säfsen och Agnes Falk från Lindesberg. Och vad det blir för aktiviteter beror mycket på deras inspiration. Verksamheten bygger på samverkan mellan lokala församlingar och de träffas på olika platser varje gång. – I år kände vi att vi vill medverka och bidra med något till Världens fest i Västerås. Det landade i att de bestämde sig för att framföra den nyskrivna musikalen Luthers ungar. Musikalen är skriven av Karin Runow på uppdrag av Stockholms stift.

Luthers ungar utspelar sig år 1539 i Wittenberg och speglar Martin Luthers liv och gärning på ett roligt och spännande sätt i en historia som berättar om reformationen sett ur barnen Luthers perspektiv.

Anna och Ulrika berättar att idag framför de musikalen som en musiksaga där en berättare för historien framåt. Men på Världens fest i Västerås i juni kommer de att framföra hela musikalen tillsammans med Karin Runow och hennes dramagrupp från Sollentuna.

Under en barnkördag blir det många timmar med sångövningar. Idag är de minsta barnen så unga som 5 år och de gör en brilliant insats som orkar hela dagen.

– När vi åker till Världens fest har vi satt en nedre åldersgräns på 8 år, berättar Ulrika. Totalt kommer ett 70-tal barn från hela stiftet att medverka då.

Anna berättar att hon har jobbat med barnkörer länge. Och på frågan vad hon tycker är skillnaden mellan att jobba med barn och vuxna svarar hon att barn är snabbare och smartare. De är lättlärdare och har inga förutfattade meningar: Hon kan få dem att sjunga precis som hon vill ha det. – Barn säger vad de tycker. Men de gör ändå som jag säger. Det går att få dem på andra tankar och det känns befriande. Anna använder sig ofta av ljudfiler som barnen får lyssna på. – Barn tycker inte att något är svårt. De har inga spärrar. De härmar och lär. Det är mest tjejer som sjunger i kör. Att

locka killar är svårare. – Konkurrensen från andra aktiviteter är stor, säger Ulrika. Idag är det flera killar i olika åldrar som medverkar. En av dem är Johannes Löppönen från Mockfjärd. Han tycker körsång är en bra fritidssysselsättning. – Något ska man ju göra, säger han. Fler killar borde prova på att sjunga i kör.

Efter avbrott för lunch i församlingshemmet och tipspromenad ute i vårsolen samlas alla i kyrkan igen. Nu ansluter också ett gäng vuxna körsångare – föräldrakören. Idén med körövning för de vuxna som följer med sina barn på barnkördagarna väcktes för något år sedan. Det har blivit en uppskattad aktivitet som många väljer att delta i. Medföljarna, som har varierande erfarenhet av körsång, har under förmiddagen övat under ledning av förbundsdirigent Maria Granlund från Malung. På eftermiddagen sjunger de tillsammans med barnen. Körsång engagerar många. Anna berättar att Kyrkosångsförbundet är den största frivilligorganisationen inom Svenska kyrkan. Förbundet stödjer kyrkans körer och anordnar aktiviteter för att bidra till att hålla

körkulturen levande. – Alla borde sjunga i kör, tycker hon. Det främjar hälsan. Att sjunga i kör skapar också sammanhållning. Och vana att stå inför folk. Något som barnen har nytta av i skolan. Körsång i Svenska kyrkan är öppet för alla och kostar inget. – Jag får ofta frågan om det kostar något, säger Anna. Då svarar jag att det inte kostar pengar. Men det kostar tid och engagemang. De förväntas komma på övningar och delta i gudstjänster. På så sätt betalar de tillbaka. 🎵

Reformatör

– ett rollspelsäventyr om reformationen i Sverige

Under Reformationsåret 2017 lanserar Svenska Kyrkans Unga ett rollspelsäventyr om Gustav Vasas befrielsekamp och reformationen i Sverige. Rollspelet har fått namnet Reformatör och är tänkt att ge spelarna en djupare inblick i både de religiösa och politiska konsekvenserna av reformationen.

Text och foto: Ann Löfqvist

– En bibel på svenska, utbrister nunnan förfärat när de andra spelarna väljer att öppna kistan. Det här kommer att skapa kaos och uppror. Det här är undergången. Vi måste göra oss av med den här kätterska boken!

Alice, som nunnans spelare heter i verkligheten, lutar sig tillbaka och tittar utmanande på de andra spelarna. På bordet

framför dem ligger karaktärsbeskrivningar, pennor och täningar. Alice är en av ett tiotal ungdomar som fått möjlighet provspela det nya bordsrollspelet Reformatör.

– Reformatör är inspirerat av Västerås stifts klassiska bordsrollspel Vägen och är tänkt att användas i till exempel konfirmandundervisning och ungdomsgrupper. Precis som i Vägen ligger fokus på

etiska dilemman, men tanken är också att spelarna får lära känna Luthers lära och hans tankar om att vara kristen, berättar Artemis Lumarker, projektkoordinator och en av de ansvariga för marknadsföringen av Reformatör.

Idén till spelet kommer ursprungligen från Svenska Kyrkans Unga i Karlstad stift men utvecklades till att bli ett samarbete mellan lokalavdelningarna Camelot och Sunne. En projektgrupp där alla jobbar på ideell basis leder arbetet. Just nu testas den första delen av Reformatör. När spelet är färdigt kommer det att bestå av tre delar. Första delen av Reformatör utspelar sig år 1520. Tre år tidigare har Martin Luther

Saga Nyman Renström och Artemis Lumarker är båda erfarna rollspelare och arbetar med att utveckla Reformatör.

spikat upp sina 95 tester på kyrkporten i Wittenberg och reformationens vindar sveper över Europa. I Sverige trappas konflikten med den danska kungen Kristian Tyrann upp och kommer snart att kulminera i Stockholms blodbad.

– Spelet känns bra, säger Marc som är med och provar spelet. Det passar de flesta, både nybörjare och vana. Det är en bra balans mellan att vara styrt och ge spelarna frihet.

– Och det är kul att det utspelar sig i en tid som man har koll på, med händelser och personer som man känner till, fyller spelkompisen Viri i.

Det är ett medvetet drag från spelskaparna att använda kända historiska personer i berättelsen, som till exempel den katolske biskopen Gustav Trolle och Olaus Petri, predikanten som tog reformationen till Sverige. – Vi har naturligtvis valt att tolka historien till vår fördel, men vi försöker vara de faktiska skeendena så trogna som möjligt. En utmaning när man jobbar med historiska rollspel är att väva in kvinnor i berättelsen, med tanke på att de sällan beskrivs i historieböckerna, säger Artemis Lumarker. Ett bordsrollspel följer alltid en förutbestämd ramberättelse. I Reformatör är spelarnas uppdrag att hämta en kista med hemligt innehåll i Lübeck och skyndsamt föra den till Stockholm. En spelledare guidar spelarna genom händelseförloppet och ställer dem inför dilemman och valsituationer. Ska de ta den snabba, riskabla vägen till Stockholm via Visby eller ska de ta den mer långsamma

och säkra rutten via Kalmar? Vågar de öppna kistan för att se vad den innehåller?

Saga Nyman Renström är en av manusförfattarna bakom Reformatör. Hon berättar att målet med spelet är att visa på hur radikala reformationens idéer var, som till exempel en bibel på folkspråk.

– Vi hoppas att spelat ska kunna bli ett underlag för vidare samtal men också ett sätt för spelarna att verkligen kunna sätta sig in i och förstå vad reformationen innebar för vanliga människor. Sen ska det ju vara skojigt att spela. Det är ett mål sig. Även om Reformatör har ungdomar som sin primära målgrupp så kan det spelas

Camelot

Svenska Kyrkans Unga Camelot är en lokalavdelning av Svenska Kyrkans Unga i Västerås stift. Camelot sysslar med bordsrollspel, levande rollspel, kort- och figurspel och mycket annat som förknippas med rollspelshobbyn.

Spela Reformatör?

Reformatör kommer förhoppningsvis att lanseras under hösten och vara möjlig att ladda ner via webben. Vill du ha mer information är du välkommen att kontakta projektledaren Andreas Lindén, iandreas@me.com, tfn 072-530 03 29.

av alla som vill få tillfälle att utveckla sina tankar kring reformationen.

– Min mormor är diakon och hon gick igång på Reformatör när jag berättade om spelet. Hon ska spela det med sina "tanter" i församlingen, berättar Saga 🍷

Konflikt, språk och samtal

Dåtid möter nutid på vår väg mot framtid. Hur löste man konflikter på 1500-talet och hur gör vi idag? Följ med när en mellanstadieklass från Strömsholmsskolan utanför Hallstahammar upplever utställningen Reformation pågår i Västerås domkyrka.

Text: Ann Löfqvist Foto: Henrik Mill

Reformation pågår

I vapenhuset möts barnen av Jörgen Buntmakare. För 500 år sedan var han en helt vanlig pälshandlare från Visby, men genom ett gudomligt ingripande kom han att bli en tidsresenär med uppdraget att lyssna till barns tankar om hur vi kan göra världen till en bättre plats.

Det är upptakten till ett äventyr som kommer att ta barnen genom både Västerås domkyrka och reformationens tre stora frågor; konflikt, språk och samtal. Fokus ligger på situationen idag och barnens egna tankar kring deras egen vardag och det som händer i världen. De barn som vill får dela sina förslag på en stor griffeltavla.

Barnen får också stifta bekantskap med Jörgens Buntmakares goda vän Catalina de Eraso. Hon var en soldat som tjänstgjorde i den spanska armén på 1600-talet, utklädd till man. Nu har hon, precis som Jörgen, fallit genom tiden och kommit till Västerås domkyrka för att höra vad barnen har att säga om läget i världen. Men också för att lära sig tygla sitt temperament och själv hitta andra sätt att lösa konflikter än genom våld. Hon får god hjälp av barnen.

Catalina går med barnen på skattjakt i katedralen som avslutas med att barnen får hjälpa henne och Jörgen att prata om vad de känner för varandra. För är det ändå inte så att Jörgen i hemlighet är lite förälskad i Catalina?

Reformation pågår är ett samarbete mellan Västerås stift och Västerås pastorat och pågår till den 31 oktober 2017. Utställningen leds av Qla Zetterberg, som också gör rollen som Jörgen Buntmakare. Han är lajvpedagog och just nu projektanställd av Västerås stift för utställningens räkning. Altea Blomkvist gör rollen som Catalina de Eraso.

Reformation pågår är kostnadsfri och vänder sig primärt till barn i femte och sjätte klass, men utställningen passar även för äldre barn, ungdomar och vuxna. Du kan läsa mer om utställningen och boka en visning via Västerås pastorats webbplats: www.svenskakyrkan.se/vasteras/reformationpagar

Möjlighet att påverka

Ett del i utställningen Reformation pågår är att besökarna får möjlighet att skriva ner vad de vill förändra. Det kan vara stora saker eller små saker och många tar chansen att säga vad de tycker.

Ha tillit till
varandra

Sluta slänga plast i haven!

Gud ger
kärlek

Stoppa rasismen

BOTA SJUKDOMAR Pensioner som
går att leva på

Mångfald

Miljön

Att alla ska få
lika rättigheter

Stärk ungas självbild

Olikheter är en styrka

Tänk på miljön!

Utröta
fattigdom

Fler transporter
på tåg

Sluta plåga djur

Jämställdhet mellan
båda könen

Respekt för
varandra

Följ din passion

Stoppa krig!

SKOLA TILL
ALLA

Diakon =
röstbärare

et ska finnas
emedel till alla
sjukdommar

Botemedel
till cancer

FRIHET
JÄMLIKHET
BRODERSKAP

Inga barn ska
behöva fara illa

Eva Linder, Sara Lejonclou och Altea Blomqvist diskuterar hur det går att använda sig av kyrkorummet för att förmedla upplevelser.

Skapa en egen reformationsupplevelse

Vad händer om en tavla i kyrkorummet plötsligt kan tala? Eller om en historisk person från bygden kliver in i församlingshemmet och berättar om sina upplevelser? Det är bara fantasin som sätter gränser för hur församlingar kan skapa en lärande upplevelse kring reformationen.

Text och foto: Ann Löfqvist

– Föreställ dig att du är ett djur. Vilket som helst. När du har en tydlig bild av djuret i ditt huvud börjar du röra dig precis som om du är det djuret, säger kursledaren och

något smått magiskt händer i rummet. En katt kommer stoltserande tvärs över golvet. En varg betraktar henne med vakande blick. Det nosas, sniffas och vädras.

– Den här kursen har utmanat mig att tänka mig utanför ramarna och hitta nya teman. Det finns oändliga möjligheter om man vågar prova, säger pedagogen Sara Lejonclou från Idre-Särna församling. Sara är en av deltagarna i vårens omgång av utbildningen Reformationen fortsätter. Det är en endagsutbildning på Stiftsgården i Rättvik som fortbildar anställda i stiftet kring den pedagogik som ligger till grund för utställningen Reformation pågår i Västerås domkyrka.

Reformation

Reformationen är de rörelser inom den västerländska kristendomen som pågick under flera hundra år med början under 1200-talet och som fick till följd att olika

protestantiska eller reformerta samfund, såsom den lutherska, den reformerta och den anglikanska kyrkan på 1500-talet knoppades av från Romersk-katolska kyrkan. Ordet reformation kommer från latinets reformatio som betyder "återge

– Jag har precis gått en kyrkopedagogisk utbildning och tänkte att det här skulle kunna vara ett bra komplement, till exempel när det gäller att hitta olika sätt att låta kyrkorummet berätta, säger Sara och berättar att hon redan idag arbetar med teater och dramatiseringar på olika sätt i kyrkans barn och ungdomsgrupper.

Utställningen i Västerås domkyrka handlar om reformationens tre stora teman – konflikt, språk och samtal. Den riktar sig till barn i femte och sjätte klass och har lånat flera olika grepp från lajvpedagogiken. – Bland annat är det två verkliga historiska karaktärer som leder visningarna. Den ena är en uttalad pacifist och den andra är van att lösa konflikter med våld. Spänningen dem emellan blir en viktig del i utställningen. De involverar barnen på flera olika sätt och ger dem uppgifter att lösa, berättar Qla Zetterberg, kursledare och utställningspedagog i Västerås domkyrka. Han poängterar dock att utställningen inte är ett regelrätt lajv, då det innebär att även barnen skulle ha roller att spela.

Qla är utbildad församlingspedagog och jobbar till vardags på LajvVerkstaden, ett företag som ordnar lajvupplevelser för bland annat skolor och församlingar. Just nu är han tjänstledig för att levandegöra reformationen i Västerås domkyrka – och för att inspirera stiftets församlingar att skapa egna lokala reformationsupplevelser. Han menar att det egentligen inte behöver vara så svårt. – Det allra viktigaste är att de som deltar har roligt. Lusten är grunden för allt lärande. Under förmiddagen har kursdeltagarna fått prova på olika lajvpedagogiska övningar och även fått skissa på egna upplägg för reformationsupplevelser. Gruppen har samlats i Rättviks kyrka för att konkretisera sina idéer. Vilka platser i kyrkan skulle en tioåring uppleva som spännande och vilja undersöka? Hur kan kyrkorummet förändras för att skapa en berättelse? – Du kan komma långt med ljud, ljus och tyg, säger Qla. Men glöm inte musten! Det som gör att det blir spännande och speciellt för barnen. 🍷

något dess ursprungliga form', 'förnya' eller 'ge ny form'. Orsakerna till reformationen är många. Den katolska kyrkan hade på sina håll förfallit. Renässanspåvarnas vandel påminde stundtals mera om de världsliga

furstarnas än om det för andliga ledare passande. Inte sällan påverkade världsliga intressen biskopsutnämningarna samtidigt som alltför många biskopar begagnade sig av sin ställning för att gynna släkt och vänner.

Reformationen påbörjades som en process inom kyrkan vars avsikt var att reformera och ombilda kyrkan till något mer äkta och ursprungligt. Den började under andra hälften av 1200-talet men nådde sin kulmen först 250 år senare.

Varje ord har ett eko och det måste man vara känslig för

Finskan var det första språk jag hörde som inte var mitt eget. Det beror på att jag växte upp mellan två brukssamhällen. I det ena fanns gruvan, Zinkgruvan, och i det andra låg vaskeriet och utskeppningshamnen. I den lutherska reformationen var det viktigt med språk. Bibel och gudstjänst skulle vara på det egna språket. När jag gick i skolan var det lika självklart att några i klassen hade finska som hemspråk som att Nya testamentet 1548 utkom på finska.

Text: Mikael Mogren

Berättelserna när höstterminen började handlade om grannlandet i öster, för under sommaren hade några klasskamrater alltid varit i Finland. Att det fanns ljusa sommarminnen med bastubad och klara sommarätter var uppenbart. Tidigt anade vi barn även blodiga krig i kompisarnas familjehistorier. Kanske fanns det spår av de släktminnena i det sårade ursinne som kunde släppas lös när det blev slagsmål på

skolgården. Jag funderar på om de slagsmålen var min första erfarenhet av att krig sätter spår i människor.

Spåren av de tre krigen under 1900-talet måste nämnas även om de bara är en liten del av allt jag vill säga om Finland. För mig är Finland framför allt förfining. Det är Sibelius och Topelius; Marimekkos mönster och Edith Södergrans dikter. Det är Alvar Altos resning i huskropparna och det är

munkarna i nya Valamo kloster när de sjunger påskliturgin bakom den guldskimrande ikonostasen. I det finländska har jag upplevt en björkstammarnas räta och något nästan kristalliskt som påminner om klarheten i glaset från littalå.

Sedan första april 2000 har finskspråkiga i Sverige nationell minoritetsstatus och det finska språket är ett av fem minoritetsspråk i landet. Själv har jag aldrig lärt mig finska, och det gör mig oförmögen att komma in helt. Samtidigt är det spännande med finskan. Eftersom jag inte har några ledtrådar för att förstå när finska talas, är språket liksom förslutet och innehållt dolt. Det är lite som den där Kalle Anka-tidningen där Walt Disney låter seriefigurerna famla runt i det finska nationaleposet Kalevala. Eller som när Tintin och hunden Milou ska erövra Kung Ottokars spira från Olofsborg på

Jokaisella sanalla on kaikunsa ja sille tulee olla herkkänä

Suomi oli ensimmäinen kuulemistani vieraista kielistä, kasvoinhan kahden tehdasyhdyskunnan välissä. Toisella puolella oli kaivos, Sinkki-kaivos, ja toisella malminrikastamo sekä lastaussatama. Luterilaisessa reformaatioissa kieli oli tärkeä. Raamattu ja jumalanpalvelus tulisi olla omalla kielellä. Kouluaikanani oli yhtä itsestäänselvää, että luokassa joillakin oli kotikielenä suomi kuin, että Uusi testamentti vuonna 1548 julkaistiin suomeksi.

Teksti: Mikael Mogren Suomenkielinen: Manne Mali

Syyslukauden alussa monet kertomukset käsittelivät itäistä naapurimaata, sillä aina muutamat luokkakaverit olivat käyneet Suomessa kesän aikana. Valoisat kesäiset muistot saunomisineen ja kirkkaine kesäöineen olivat selviä. Varhain me lapset myös avastimme veristen sotien liittyneen kavereiden perhehistorioihin. Ehkäpä koulunpihan tappeluissa pääsi valloilleen jotakin suvun muistojen haavoista ja

väkivallasta. Mietin, olivatko nämä tappelut ensimmäinen kokemukseni sodan ihmisiin jättämistä jäljistä.

1900-luvun kolmen sodan jäljet on pakko mainita, vaikka ne ovatkin vain pieni osa kaikesta siitä, mitä haluan Suomesta sanoa. Minulle Suomi on ennen kaikkea viimeistelyä kulttuurilla. On Sibelius ja Topelius; Marimekon kuviot ja Edith Södergranin runot. On Alvar Aallon talorunkojen ylevyys

ja uuden Valamon luostarin munkit, kun he laulavat pääsiäisliturgiaa kullanhoitoisen ikonostaasin takana. Suomalaisuudessa olen kokenut koivunrunon suoruuden ja miltei kristallimaisen kuultavuuden, joka muistuttaa littalå lasin kirkkaudesta.

Ruotsissa suomenkielisillä on vuoden 2000 huhtikuun ensimmäisestä päivästä lähtien ollut kansallinen vähemmistöasma ja suomen kieli on yksi maan viidestä vähemmistökielestä. Itse en ole koskaan oppinut suomea, ja sen tähden en täysin kykene pääsemään siihen sisälle. Samalla suomen kielessä on jotakin jännittävää. Koska minulla ei mitään johtolankoja puhutun suomen ymmärtämiseen, kieli jää ikään kuin suljetuksi ja sisältö kätkeytyksi, miltei kuin se Aku Ankka -lehti, jossa Walt Disney antaa sarjakuvahahmojen hapuilla ympäriinsä Suomen kansalliseepoksessa

Kyrönsaari holme i Kyrönsalmi sund. För mig finns det något förborgat i det finska som gör hela Finland hemlighetsfullt.

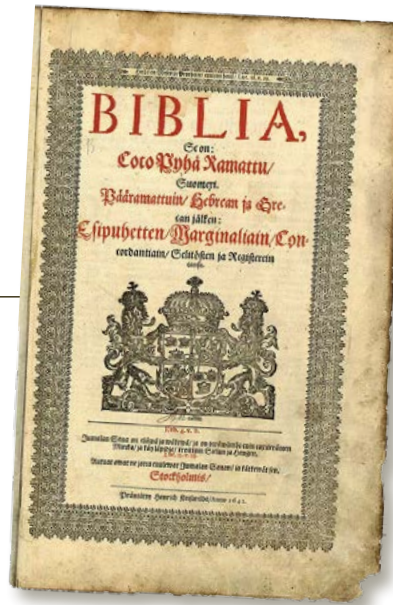
Jag hade en vän som nu är död och som hette Augustin Mannerheim. Hans farbror var Finlands marskalk. Ibland berättade Augustin om president Mannerheim, och när jag skulle flytta till Västerås nämnde han Nanna Swartz - läkaren från Västerås som vårdade hans farbror de sista åren. Mestadels handlade våra samtal om språk. Augustin var poet och översättare och han levde i språkens rytmer och nyanser. Ett av hans begrepp var ekorum. Han menade att varje ord har ett eko och det måste man vara känslig för: Han översatte mycket poesi och för honom handlade det om att hamna rätt i ekorummet. Ekot gick både bakåt och åt sidan. Gällde det ord som hörde hemma i sagornas värld på svenska, så skulle det också göra det på finska. Ord och bilder som svenskar känner igen från Astrid Lindgren skulle översättas till sådant som finns i de finska utgåvorna av Tove Janssons Mumintrollen. För att kunna skriva så svenskar förstår hur det var på bonden Paavos frostiga hemman högt över Saarijärvis moar, måste översättaren ha känt in

Kalevalassa. Tai kuin Tintti ja Milou-koira ryöstämässä kuningas Ottokarin valttikkaa Olavinlinnasta Kyrönsalmen Kyrönsaarella. Minulle suomen kielessä on jotakin piilotettua, joka tekee koko Suomesta salaperäisen.

Minulla oli ystävä nimeltä Augustin Mannerheim. Hän on nyt kuollut. Hänen setänsä oli Suomen marsalkka. Joskus Augustin kertoi presidentti Mannerheimistä ja kun olin muuttamassa Västeråsiin, hän mainitsi västeråsilaista lääkäristä Nanna Swarzista, joka hoiti setää tämän viimeisinä vuosina. Enimmäkseen keskustelumme käsittelivät kieltä. Augustin oli runoilija ja kääntäjä eläen kielen rytmeistä ja vivahteista. Eräs hänen käsitteistään oli kaikutila. Sillä hän tarkoitti, että jokaisella sanalla on kaikunsa ja sille tulee olla herkkäänä. Hän käänsi paljon runoutta ja hänelle siinä oli kyse oikean paikan löytämisestä kaikutilassa. Kaiku kulki sekä taakse että sivulle. Jos tämä koski satujen maailmasta tuttua ruotsinkielistä sanaa, niin miksipä ei myös suomenkielistä. Sanat ja kuvat, jotka ruotsalaiset tunnistavat Astrid Lindgreniltä, tulisi kääntää sellaisiksi, jotka löytyvät Tove Janssonin suomenkielisistä Muumikirjoista. Voidakseen kirjoittaa niin, että ruotsalaiset ymmärtävät millaista oli

språket som Karl Oskar och Kristina talade på Korpamoen i Ljuders socken i Småland. Det där klarar ingen dator, för det finns inget tangenttryck för ekorum på google translate.

Den som vistas i Finland märker hur olika ekorummen kan vara. Det lappländska i norr är annorlunda mot de finlandssvenska bondbygderna i Österbotten. Pastellfärgade trästäder med spår av gammal sirlig borgerlighet skiljer sig från industriorternas hyreshus och hårdrockare. I trakterna kring Kuopio har jag upplevt det finska i fyllda gamla stenkyrkor med stadig och stark psalmsång. Där har jag märkt att det är en egen smak på Finland och spridningen är stor: Det är som om hela Västereuropa kryddas av östligt och ugriskt genom Finland och det finländska. 🇫🇮

Saarijärven Paavon hallaisilla salomailla, kääntäjän täytyy tuntea kieltä, jota Karl Oskar ja Kristina puhuivat Korpamoenilla Ljuderin pitäjässä Smoolannissa. Tästä ei mikään tietokone selviä, sillä minkään näppäimen painallus ei onnistu kääntämään kaikutilaa Google translate -ohjelmassa.

Suomessa käydessä huomaa, kuinka erilaisia kaikutilat voivat olla. Pohjoisen lappilaisuus on toisenlaista kuin Pohjanmaan suomenruotsalainen maaseutu. Pastillinväriset puukaupungit jäänteinä vanhasta hienostuneesta porvarillisuudesta eroavat teollisuuspaikkakuntien vuokrataloista ja hardrockareista. Kuopion seudulla olen kokenut suomalaisuutta täysissä vanhoissa kirkoissa kaikuvassa vakaassa ja voimakkaassa virsilaulussa. 🇫🇮

Heavy Metal-mässa

Utvecklingen fortsätter: Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland går vidare med reformationen och hittar nya språk för kristen tro. Ett av dem är Metallimessu, Heavy metal-gudstjänsterna som firas runt om i Finland. Mässorna följer den lutherska gudstjänstordningen och den anpassas liksom psalmerna till hårdrockens rytmer. Jag har hört om metallmässor där de 300 som kom sist inte fick plats i kyrkan. Det säger mycket om Finland. Varken hårdrocken eller den kristna tron är förpassade till några nischade privatzoner i vårt närmaste grannland. Finland fortsätter att vara självständigt. Heja Finland!

Metallimessu

Olen huomannut, että Suomella on oma makunsa ja kirjo on suuri: kuin koko länsi-Eurooppa mastettuna itäisellä ja ugrilaisella Suomen ja suomalaisuuden kautta. Kehitys jatkuu. Suomen evankelis-luterilainen kirkko menee eteenpäin reformaation myötä ja löytää uusia kieliä ilmaisemaan kristillistä uskoa. Yksi niistä on Metallimessu, Heavy metal -jumalanpalvelukset, joita vietetään ympäri Suomea. Messu seuraa luterilaista jumalanpalvelusjärjestystä ja on sopeutettu virsiä myöten hardrockin rytmeihin. Olen kuullut metallimessuista, joissa viimeisimmät 300 tulijaa eivät ole saaneet istumapaikkaa kirkossa. Tämä kertoo paljon Suomesta. Ei hardrock eikä kristillinen usko ole sysätty vain joillekinn tietyille rajatuille yksityisalueille. Suomi jatkaa itsenäisenä olemistään. Hyvä Suomi.

Språk är alltid en rikedom

Har alla språk sina egna ljudande kammare och kopplingsbanor? Mikael Mogren kallar det "ekorum". Vi kan också beskriva ett modersmål som hjärtats språk, det som smidigast tar vägen mot tal. Inte minst i samvaron med barnen. Tvåbarnsmamman Edit Strandberg är född och uppvuxen i Sverige med en finsk mamma och en svensk pappa och fick därmed härbärgera de båda "ekorummen". Föräldrarna talade sina respektive mål med henne.

Text och foto: Ann Lystedt

Hon har själv valt att prata finska med sina barn och hennes berättelse om språk, ton och hemvist rymmer både värme, humor och vemodigt allvar:

– Finskan kan nog uppfattas som ganska hård, kort och bestämd. Det finska språket har inget filter, det är sakligt och kommer raskt till poängen. Jag kan bli galen när folk velar!

Edit Strandberg säger det med en leende självinsikt, men inskräper strax med djupt allvar:

– Men vi måste komma ihåg att Finland är ett ungt land som för inte så länge sedan befann sig i krig.

– När min mammas mormor skulle fläta håret på sina barnbarn gjorde hon det på ett raskt och militäriskt sett. Uppställning och disciplin! Finnarna har haft en inneboende beredskap att när som helst behöva fly.

Det omtalade finska vemodet och svårmodet betraktar Edit som välgrundat, av samma anledning.

Språnget från krig och armod mot hög teknikutveckling och avancerade skolresultat har gått snabbt, och kanske har inte sinnenaget hunnit med?

Många av dem som kom till Sverige under 50-, 60- och 70-talen var arbetskraftsvandrare. Men Edits föräldrar möttes som studenter i Uppsala och flyttade ihop när mamman var 23. Familjen bosatte sig i Örebro och fick tre döttrar. Edit är äldst. – De gjorde allt rätt, de visste att man ska prata sitt känslspråk med sina barn, det

språk som fallet sig naturligt oavsett nivå. Hemmet ljöd därmed av en blandning av finska och gotländska – pappans hemdialekt. – Pappa berättade att jag vägrade svara honom på svenska när jag var riktigt liten. Jag förstod ju språket men svarade på finska... Min vardag och mitt starka språk var finskt.

Pappan satsade tidigt på att själv lära sig finska – och använde den också, till barnens fnissiga förtjusning när han kunde småprata hemligheter med dem i kassakön.

Edit gick i finskspråkig klass i sex år och fick även hemspråksundervisning. Hennes barn är fyra och sex år. Hon pratar enbart finska med dem, medan deras svenske pappa använder sitt språk.

– Jag tillhör ju den generation som vuxit upp med en större acceptans och kunskap från omgivningen om att vi ska ha tillgång till vårt ursprungsspråk, säger Edit.

För de tidiga arbetskraftsvandringarna, angelägna om att passa in, var det annorlunda.

– Många kände sig som andra klassens medborgare, bar på en skam och blev ofta kallade "finnjävar". Det var vanligt att de undertryckte språket och kommunicerade med barnen på knackig svenska för att de inte skulle hamna i samma sits.

Även Edit kände en osäkerhet och tänkte när det första barnet var på väg att det kanske inte skulle kännas naturligt med finskan? Barnens pappa och vännerna pratade ju svenska.

– Jag var rädd att det skulle bli ett så stort

projekt. Men i samma sekund som vår son föddes så... kom finskan – mitt hjärtas språk. Sexåringen visar redan ett stort ordförråd: – När han har svårt att sova uttrycker han det så otroligt fint och bra till mig, med ett blomstrande finskt språk...

– Vi har lagt ribban lågt ändå, det viktiga är att barnen ska ha en förståelse om de en dag vill studera språket.

Det tungomål som så många svenskar finner svårt, krångligt och obekvämt, men som rymmer både enkelhet och logik: – Det finns knappt några låneord, och stavningen är inget problem. Allt stavas precis som det låter!

Edit Strandberg vikarierar som kommunikatör i Västerås pastorat, som sedan länge driver sverigefinsk verksamhet för barn och föräldrar i Sparvens kapell.

Både 100-årsjubileet av Finlands frihet och Västerås status som finskt förvaltningsområde innebär att hennes språkkunskaper kommer till god nytta. Hon slår fast:

– Språk är ALLTID är en rikedom, oavsett hur "dålig" man själv tycker att man är. Att känna sig begränsad av att vara ensam med sitt språk eller av bristande kunskaper är inget hinder för att föra det vidare. 🇸🇪

Sverigefinnar

RUAB intervjuade 30 000 svenskar och det visade sig att 5,2 procent av dessa hade antingen svaga eller mycket goda kunskaper i finska eller meänkieli, vilket utslaget på hela befolkningen blir cirka 470 000 personer.

För Västerås stift i sin helhet finns inga exakta siffror, men Västmanlands län har 14 000 (6,5%) finsktalande och Dalarnas län 13 000 (5,6%) finsktalande.

Källa: Wikipedia

Ryska väpnade styrkor röjer minor i Palmyras historiska områden. Palmyra i Syrien, som upptogs på Unescos världsarvslista 1980, skövlades av IS för ett par år sedan. Foto: TASS

Reformation pågår

– Konflikt och bildstorm

Förstörelse av heliga rum som kyrkor, kloster, synagogor, moskéer och tempel är något som skett i historien och även sker i vår egen tid. När heliga bilder av religiösa eller politiska skäl förstörs, kallas det för ikonoklasm eller bildstorm.

Text: John Rotlind

Bildstorm innebär ett avståndstagande från bilder, så starkt att målningar och skulpturer tas ned, kastas ut och förstörs. I samband med reformationen drabbades många kyrkor framför allt i områden som var påverkade av Ulrich Zwingli och Jean Calvin. Med utgångspunkt från första och

Erhard Schön "Complaint of the Poor Persecuted Idols", träsnitt ca 1530.

andra budorden förkastades bruket av bilder. I länder som Belgien, Nederländerna, Schweiz och England finns därför inte mycket kvar av medeltida altarskåp och kalkmålningar.

Luther och de svenska reformatorerna var däremot mer toleranta och mått-

fulla. Kulten kring helgonen förbjöds vid riksmötet i Västerås 1544 men som kristna förebilder fick ett mindre antal helgon finnas kvar och därmed även deras bilder. Överblivna helgonskulpturer ställdes undan i tomrum och bodar. Först vid Uppsala möte 1593 beslöts att dessa skulle brännas och helgonrelikerna gömmas

undan. Reformatorernas tolerans övergick på 1600-talet under biskop Johannes Rudbeckius, till en uttalad uppskattning av främst de medeltida altarskåp som då ännu var kvar i kyrkorna (bild på retabel i Skattunge kyrka). Kyrkoordningen från 1650 föreskrev att "vad altaretavlor och eljest andra sköna och väl gjorda beläten anbelangar, så skola de allestädes i kyrkorna bliva behållna, på sina vissa och lägliga rum och ställen, till kyrkornas prydnad och vackra anseende".

En bildstorm hade ändå drabbat några kyrkor i Stockholm år 1526. Då kom de tyska vederdöparna Bernd Knipperdolling och Melkior Buntmakare (*körsnär*) till Stockholm. Den sekt de tillhörde förespråkade bekännelsebop istället för barnbop och tog starkt avstånd från bilder – "avgudabilder och beläten" i kyrkorna. Melkior som fick många anhängare med sig, gick i sina tal till våldsamma angrepp mot den romersk-katolska kyrkan och kallade biskopar, munkar och nunnor för "ugglor", "fladdermöss", "djävulsbrudar" och "himmelshoror". "Den galne hop kring staden far med beläten krig föra, för rop och skrik kan en knappt höra, grymt stockar lugga, öron och näsor avhugga", rimmar historikern Johannes Messenius. Att få näsan avskuren var ett brutalt straff som brottslingar då kunde dömas till. Helgonskulpturerna skulle på samma sätt förnedras. Avslagna näsor, händer och helgonattribut kan man se även på medeltida skulpturer i Västerås stift. Det kan vara avsiktlig skadegörelse eller också orsakat av ovarsamhet under de århundraden som de stod undanställda.

Vederdöparnas härjningar i Stockholm stoppade Gustav Vasa genom att fängsla ledarna och utvisa dem ur landet, med hot om dödsstraff om de kom tillbaka. Knipperdolling avrättades slutligen ändå – men det skedde i Münster år 1536. Där hade en döparrepublik kallad Nya Jerusalem upprättats, ett skräckvälde med Knipperdolling som bödel och en av ledarna. Melkior hamnade i stället i ett fängelse i Strasbourg och dog där tio år senare 1543.

Något som drabbade de svenska kyrkorna var när Gustav Vasa konfiskerade allt det silver som genom reformationen blivit överflödigt. Dalkarlarna som var samlade i Stora Tuna klagar i ett brev till kungen, daterat Sankt Valborgs dag 1525, att han okristligt beskattat kyrkor och kloster, präster och

De svenska reformatorerna hade en pragmatisk och tolerant inställning till de medeltida bilderna. Därför har mycket av det förreformatoriska kyrkliga kulturarvet bevarats. Ett exempel är högaltarskåpet i Västerås domkyrka. När Johannes Rudbeckius år 1630 inventerade altarskåpen i Västerås domkyrka, visade han inte bara tolerans utan även uppskattning av de medeltida bilderna. Foto: Magnus Aronson.

munkar; tagit alla deras klenoder; som givits och invigts till Guds tjänst, monstranser; kalkar och relikskrin, och alltsammans till ingen nytta förskingrat från riket. Med allt detta "överflödiga" guld och silver kunde kungen återbetala de lån från Tyskland som bland annat tagits för att värva tyska legoknektar. Föremål som var tillverkade av t.ex. förgylld koppar lämnades kvar men eftersom de inte fick användas, ställdes de undan. I utställningen Reformation pågår i Västerås domkyrka visas några av dessa. Många betraktar dem i idag som "museala artefakter" men inom andra trosriktningar och därmed för många nyanlända till Sverige, är de "heliga ting" som representerar ett levande religiöst arv. Mycket av detta går idag förlorat i Mellanöstern.

I krig och konflikter drabbas människor av det yttersta våld men även kulturarv utgör ett mål i krigsföringen. Syftet är inte bara att skada eller utplåna "de andra", utan även deras identitet och sammanhang, vilket bygger på minnen och levande kulturarv. Den internationella brottsmålsdomstolen i Haag har i en dom klassificerat förstörelse av kulturarv som krigsbrott. Världskulturarv och heliga rum och människor; drabbas i länder som Afghanistan, Irak och Syrien. I december 2016 attackerades den koptiska Markuskatedralen i Kairo och 25 människor miste livet.

Konstföremål förstörs eller betraktas som krigsbyte, vilket kanske stannar i segramnas

"ägo" eller kommer ut på en internationell konstmarknad. Det kan vara ett sätt att finansiera legosoldater och vapen. I konsthandeln cirkulerar redan sedan tidigare konflikter tibetanska Buddhaskulpturer och tidiga kristna papyrusfragment från mellanöstern har bjudits ut till försäljning i Sverige...

Ur historien föds övertygelsen att saker går att förbättra, att det lönar sig att påverka. Oavsett personlig förmåga behöver ingen sakna en uppgift

Sten Rentzhog, tidigare chef för Nordiska museet och Jamtli.

Vad kan vi själva göra? Vi kan på olika sätt hjälpa drabbade människor och kanske även bistå vid återuppbyggnad och återförande av kulturarv. Vi kan kräva att konstmarknadens aktörer gör sitt yttersta för att handeln med stöldgods ska upphöra. Vi ska inse och axla det stora ansvar som vi har att förvalta ett gemensamt kyrkligt kulturarv, särskilt i dessa tider när dagligen människor och heliga byggnader attackerar. Internationellt sett är kanske landets kyrkor, deras inredning och inventarier; det värdefullaste materiella och immateriella arv som vi förvaltar. 🇨🇪

Fotboll för gemenskap

Luften i Barken Arena i Smedjebacken är kylig, men hälsningarna, skratten och kramarna är varma. Ett trettiotal tonårsskilar, de allra flesta ensamkommande flyktingar, har samlats för veckans träning med Gemenskapslaget, Söderbärke församlings mötesplats för spontanfotboll.

Text och foto: Ann Löfqvist

– Vi måste göra det här nu, inte om fem år. Det går inte att hålla på att klaga på att integrationen inte fungerar. Vi måste välkomna de här killarna i samhället, säger diakonen Marie Åberg Persson. Marie startade gemenskapsfotbollen för lite mer än ett år sedan, i samband med att Smedjebackens kommun fick ta emot många ensamkommande flyktingpojkar. Från början var det ett privat initiativ av Marie och hennes familj, men ryktet om träningarna spred sig snabbt. Det började komma killar från många olika boenden, vissa kom till och från Ludvika med tåg. – Plötsligt var det 35-40 ungdomar i Aktivitetshallen i Söderbärke, där vi startade, och vi insåg att det verkligen fanns ett behov. Att fotbollen var en viktig mötesplats.

Under våren fick Marie möjlighet att driva gemenskapsfotbollen inom ramen för sin tjänst som diakon i Söderbärke församling. – Nu är det här är en del av församlingens integrationsarbete, säger Marie. Att Marie valde att skapa just en mötesplats där fokus är att spela fotboll handlar dels om hennes eget intresse för sporten och den egna erfarenhet av att idrott är gemen-

skapande på många olika sätt, men också om hennes ambition att vara kyrka där människor är. – Kyrkans arbete är så mycket mera än det som händer i församlingshemmet och i kyrkan, säger Marie och berättar att hon länge arbetat med idrott inom kyrkan. Bland annat har Söderbärke församling tagit över ansvaret för den årliga fotbollsskolan i Söderbärke, när den lokala klubben inte längre hade resurser att driva verksamheten.

– Det har fungerat otroligt bra, ungdomar från orten hjälper till och i somras var dessutom en kille från gemenskapslaget med som ungdomsledare.

Killarna i Gemenskapslaget

är mellan 14 och 19 år och kommer från Afghanistan, Syrien och andra länder i mellanöstern. De allra flesta har lämnat vänner och familj i hemlandet och kommit ensam till Sverige. Några har fått möjlighet att komma till familjehem, men de flesta bor på så kallade HVB-hem, särskilda boenden som erbjuds till ensamkommande flyktingungdomar mellan 14 och 18 år, där det finns personal dygnet runt. – Det är fantastiska ungdomar. Det har tagit tid för dem att våga lita på vuxna människor

igen efter allt det varit med om. Men nu har många börjat prata om sig själva och vad de varit med om i hemlandet och under resan till Sverige, säger Marie.

Fotbollen har kommit att handla om så mycket mer än själva träningen.

– Den ger kontinuitet i deras liv och är en aktivitet där de kan känna sig hemma. För många av killarna är jag och de andra ledarna de närmaste en förälder de har här i Sverige. Vi får hjälpa till med både det ena och det andra, säger Marie och berättar att många av killarna kommer till träningarna även när de av någon anledning inte kan spela. – De sitter på bänken och snackar med varandra och oss ledare. De behöver få prata. Många har hemlängtan och saknar sina syskon och föräldrar.

Marie och några av killarna trixar med bollen bredvid planen. Marie i sin svarta, stickade mössa är ett huvud kortare än många av killarna.

– Marie är som min mamma, säger Sayid Hayatollah Hossani från Afghanistan. Han kom till Sverige för ett och ett halvt år sedan och bodde en kort period hemma hos Marie och hennes familj innan han fick plats på ett HVB-hem.

– Jag har varit med och spelat fotboll sedan jag kom hit. Det är inte bra att sitta hemma och inte göra något och jag har alla mina kompisar i laget, säger Sayid.

Sayid sitter på bänken bredvid planen.

Orden kommer snabbt. Han har mycket han säga. Helst av allt berättar han om sin konst. Han visar bilder i telefonen på blyertsteckningar, akvareller och oljemålningar som han gjort under året i Sverige. En teckning föreställer en vacker, mörkög kvinna.

Bild till höger: Diakon Marie Åberg Persson och Sayid Hayatollah Hossani tillsammans med tränaren Aryan Hussein.

– Hon finns inte i verkligheten, bara här, säger Sayid och pekar mot sitt huvud.
– Just nu går jag i gymnasiet, men när jag blir äldre vill jag hitta ett sätt att försörja mig på min konst, säger Sayid som nyligen haft en utställning i Smedjebackens bibliotek. Marie har jobbat på flera olika sätt för att finansiera gemenskapsfotbollen. När hon skapade mötesplatsen fick hon ett ekonomiskt bidrag från kommunen som hon använde för att killarna skulle kunna få riktiga fotbollsskor:

Nu har hon även fått projekt pengar från Svenska kyrkan på nationell nivå. Tack vare det kan församlingen bland annat arvodera två tränare. De har medvetet rekryterat personer som kan fungera som förbilder.
– Vi har hittat två killar som är duktiga fotbollstränare och även har egen erfarenhet av att vänta på besked om uppehållstillstånd och vet vad som krävs för att etablera sig här i Sverige, berättar Marie.

Gemenskapsfotbollen har inte bara gjort skillnad för killarna. Det har också bidragit till nya möjligheter för andra fotbollslag i bygden. Gemenskapslaget har precis inlett ett samarbete med Söderbärke Golf och Smedjebackens FK.

– Tack vare det här samarbetet gör vi det möjligt för de killar som vill satsa lite mer på fotbollen att gå vidare.

Redan nu har ett gäng killar från Gemenskapslaget börjat träna med Söderbärke Golf.
– Grabbarna från Maries lag är verkligen ett tillskott då vi tidigare har haft svårt att få ihop tillräckligt med spelare, säger Daniel Filipsson, lagledaren i Söderbärke Golf, och berättar att de nya spelarna bidragit till att deras herrlag nu kan börja spela seriespel igen. Gemenskapsfotbollen har även uppmärksammats i bokform. I höstas tog elever från Brinellskolan i Fagersta kontakt med Marie. De ville skriva en bok om unga människors liv och bland annat skildra ensamkommande flyktingungdomars situation. Efter flera besök på gemenskapsfotbollen och ett 20-tal intervjuer med några av killarna är nu boken klar. Den heter "Våra liv, fyra vägar möts" och kommer att säljas via UF-företaget Respecta.

– Att bygga framtid tillsammans är något som ger ringar på vattnet - att spela fotboll likaså. Boken kan ses som en slags dokumentation av att Svenska kyrkan är med i det bygget, säger Marie med ett stort leende 🍷

Rekrytering berör oss alla! *Miljöer, människor och möten*

Vill vi ha bra medarbetare inom kyrkan framöver är det allas ansvar. Så enkelt är det. Rekryteringsansvariga, kampanjer, annonser och hemsidor i all ära. Rekrytering kan inte säljas bort. Ytterst handlar det om "3 m"; miljöer, människor och möten.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Magnus Aronson

Vi talar ofta om de rekryterande miljöerna. Platser där kyrkan blir synlig, där den berör en människas liv. Det finns många rekryterande miljöer i Västerås stift. Stiftsgården i Rättvik är förmodligen den plats som under överskådlig tid bidragit mest till rekrytering av nya medarbetare inom Svenska kyrkan i vårt stift. Finnåker och Camelot är likaså starkt rekryterande. Vad det handlar om är platser där du sett något nytt, sett en annan kyrka än den ibland åldrade församling du möter i din hemmiljö.

På den tiden jag var konfirmandpräst i Rättvik pratades det ofta om hur man gör med den konfirmand som trivs med stiftsgårdslivet men inte hittar in i sin hemför-

samling. Svaret var nog rätt enkelt; det är helt ok att vara "stiftsgårdskristen" eller att se Finnåker som sin församling. Kyrkan är ju en enda, även om geografin kan skifta. Det finns också gott om rekryterande församlingar, små som stora. Församlingar där barn och unga har en självklar och central plats. Där gudstjänstlivet fungerar även för den som inte finner sig tillrätta i högmässans alla vindlingar. Församlingar där det finns präster, pedagoger, diakoner, musiker och vaktmästare som tillsammans har kraft för att jobba med och möta ungdomar. Jag skulle nog kunna räkna upp ett antal församlingar men avstår. Risken är att jag glömmer någon, för trots allt är det rätt många i stiftet.

Men miljöer lever inte sitt eget liv. Det behövs också människor som pushar för varan. Den ungdomspräst som trivs med sitt jobb kommer att rekrytera nya ungdomspräster. Samma gäller pedagoger och diakoner. Den musiker som rymmer också unga människor i körverksamheten kommer att öppna dörrar till nya världar. "Jag kom i kontakt med kyrkan genom min konfirmation. I samband med det fick jag frågan om vad jag gillar att göra. Jag svarade att sång var mitt största intresse - och vips så fick jag sjunga på ett stort knytka! Sen dess har jag bara fått mer och mer kontakter och fler och fler uppdrag. Nu har jag liksom blivit kvar i kyrkan!" säger församlingsassistenten William Jutemalm i en enkät här i Magasinet. Ja, precis så är det! Se människor, ge plats och mandat, uppmuntra.

Jag funderar ibland på varför jag valde ett yrkesliv inom kyrkan. Ett långt ifrån självklart val. Det handlar inte så mycket bara om miljöer, utan kanske än mer om människor jag mött i viktiga faser av livet.

Rekrytering berör oss alla!

Foto: Stefan Thelin

Hur hamnade du i kyrkan?

**Josefin Gräsberg Franzen, präst
Hedemora församling**

Som fjortonåring valde jag att konfirmera mig, men det var inte ett självklart beslut. Jag spelade mycket fotboll och visste inte om det skulle gå att kombinera. Men eftersom det var många av mina kompisar som skulle konfirmera sig, så jag valde att pröva. Jag trodde jag skulle konfirmera mig och bara leva vidare som vanligt, men jag fann något mer i kyrkan. Det fanns en plats för mig och ett tilltal där mitt liv fick betydelse.

När jag senare valde att satsa på fotbollen under gymnasiet var det något som saknades i mig, jag insåg att min kallelse hörde hemma i kyrkan och att det var präst jag skulle bli. För mig har Tomaskyrkan och dess konfirmand- och ungdomsarbete varit en viktig del på min väg till att blir präst. Att som ungdom få en plats, men också ett språk för att prata om Gud och livet blev för mig avgörande. Det fanns ett frö av tro hos mig som fick jord och näring.

Foto: Åke Paulsson

Hur hamnade du i kyrkan?

Elin Fridström, blivande teologistudent och ideell medarbetare i Sura-Ramnäs församling

Det började med att jag blev konfirmand, för att alla andra blev det. När jag kom till kyrkan märkte jag att det inte var som i skolan. Jag behövde inte spela en roll. Och det fanns vuxna som lyssnade på mig och accepterade mig som jag är. Så jag ville vara kvar och blev konfirmandassistent. Det var kul att få uppdrag, att hålla i pass och leda lekar. Och att det fanns vuxna som trodde på att jag kan göra saker och litade på mig. Sen fick jag höra från anställda i församlingen att jag skulle passa som präst eller pedagog. De pushade mig och så småningom förstod jag själv att det var en riktigt bra idé att bli präst!

Foto: Henrik Mill

Hur hamnade du i kyrkan?

Giselle Hedman, diakon, Västerås pastorat

När jag kom till Sverige från Brasilien var det svårt för mig att fortsätta min karriär som sångerska eftersom jag inte hade några kontakter här. Trots flera års juridikstudier i Brasilien, språkkurser i svenska och massor av ansökningar lyckades jag inte hitta något annat jobb heller. Det gick faktiskt så långt att jag funderade på att flytta tillbaka till Brasilien. Då såg min man en annons där en kyrka sökte en diakon. Jag har en religiös uppfostran och har alltid haft en stark relation till kyrkan, men jag hade inte tänkt mig att jag skulle jobba i kyrkan. Jag var till och med ganska kritisk mot kyrkan som organisation. Men kyrkans ambition är i grunden att tjäna människor och bidra till en bättre värld. Det drogs jag till och jag bestämde mig för bli diakon och försöka bidra till det.

Fortsättning nästa sida

Inledningsgudstjänst på stiftskonfirmanddagen Älskad i Västerås.

Och jag är övertygad om att det gäller många av oss, vi kan namnge för oss själva människor som bidragit till livsförändring. När Mia Ehrengren, ungdomspräst i Tomaskyrkan, som årets Lydiapristagare intervjuades i lokaltidningen sa hon bland annat så här: "En stor förebild för mig är Bertil Ramnerö, som var min konfirmationspräst. Han var väldigt duktig på att se oss ungdomar". Bertil, en av många som rekryterat utifrån ett genuint intresse av att möta unga människor.

Miljöer och människor. Och nånstans där ska vi mötas. Jag tänker då och då tillbaka på när jag som nyprästvigd 24-åring – placerad i en församling kemiskt befriad från unga människor – fick åka med två av den tidens giganter på ungdomssidan, Harry Nygårds och Evert Hellman, för att jobba med fjällkyrkoverksamhet i Idre under en sportlovsvecka. Dom hade ungdomar men ingen präst, jag var en präst utan ungdomar. På vägen i bilen upp pratade vi om ungas plats i kyrkan. Frågan var lika stor då som nu. Och Evert frågade med sin bestämda småländska accent hur jag såg på att fungera som ungdomspräst. Han gav svaret själv; "det ska jag säga dig. Ska du jobba med unga ska du vara där: Dela vardagen, åka på läger, sova på golvet bland alla andra. Präster som bara tittar i nån gång i månaden, men inte finns till vardags, dom kan vi vara utan".

Jag tror Everts råd fortfarande är i hög grad giltigt. Dom viktigaste mötena med unga människor går inte att planera in eller schemalägga. Dom bara uppstår; ibland när man minst anar det. Det gäller också rekrytering. Var där; berätta om att också kyrkan behöver bra medarbetare. Så kan vi alla se ljus på framtiden. 🌟

Malin Bergsten är ideell medarbetare och kyrkvård. I framtiden vill hon utbilda sig till präst. skövlades av IS för ett par år sedan. Foto:TASS

Kyrkan ett andra hem

Malin Bergsten i Frövi är en av alla dem som vuxit upp med Svenska kyrkan som en fast och trygg punkt i tillvaron. Idag är hon kyrkvård i Näsby Fellingsbro församling och hjälpledare för konfirmanderna och Kyrkis, som är församlingens öppna verksamhet för de yngre barnen. Malin har siktet inställt på en framtid i Svenska kyrkan, allra helst som präst.

Text och foto: Tommy Hellström

Malin Bergsten berättar att kyrkan känns som ett andra hem för henne. Hon har haft en anknytning till församlingen sedan hon var sex år, och det har gjort att hon vuxit in i rutiner och att kyrkan ger henne en extra trygghet.

– Hon är en av våra många ideella medarbetare och gör en viktig insats på Kyrkis varje vecka. Då sköter hon köket och dukar fram fika till föräldrar och barn, och hon assisterar mig när vi har pysselstund för de små barnen, berättar Ingela Wijk Lindroth som är församlingsassistent. Mellan ett tiotal och ett trettiotal barn och föräldrar kommer varje vecka för att vara med på Kyrkis, och de uppskattar Malins insats.

Just den här dagen deltar drygt tio barn i Kyrkis. En halvtimme innan de kommer förbereder Malin allt i köket – dukar fram

bröd, smör och ost, blandar saft och sätter igång kaffebryggaren. Under tiden gör sig Ingela beredd på att ta emot barn och föräldrar, och när de kommer får de leka fritt en stund innan det blir ordnade aktiviteter. Malin ansluter när Ingela samlar gruppen, och idag handlar det om att måla på textil. Alla barn får en enkel tygväska och färger ställs fram. De allra minsta får lite hjälp av föräldrar och de något större målar själva

Faktaruta

- Näsby-Fellingsbro pastorat består av sammanslagna Näsby och Fellingsbro församlingar sedan 2014.
- Församlingen har tre präster. En av dem tjänstgör på kvinnofängelset Hinseberg.
- Näsby kyrka uppfördes 1858–1860, men den ursprungliga kyrkan hade anor sedan medeltiden.
- Invånarantalet i Frövi uppgår till cirka 3 000 personer.
- Församlingen har 4 750 medlemmar (2 600 i Fellingsbro och 2 150 i Näsby)

Foto: Ann Löfqvist

Hur hamnade du i kyrkan?

William Jutemalm, församlingsassistent, Nora bergslagsförsamling.

Jag kom i kontakt med kyrkan genom min konfirmation. I samband med det fick jag frågan om vad jag gillar att göra. Jag svarade att sång var mitt största intresse - och vips så fick jag sjunga på ett stort knytkalas! Sen dess har jag bara fått mer och mer kontakter och fler och fler uppdrag. Nu har jag liksom blivit kvar i kyrkan! När jag tog studenten våren 2016, var jag helt säker på att jag ville jobba. Tjänsten som församlingsassistent blev ledig och jag blev erbjuden den. Jag valde att tacka ja, och på den vägen är det.

Foto: Ann Löfqvist

Hur hamnade du i kyrkan?

Johan Cans, vaktmästare, Mora församling

Jag hade ingen koppling till kyrkan mer än mitt intresse för dess historia, men började av olika anledningar att gå på församlingens Sinnesrogudstjänster. Där blev jag vän med en präst som heter Karolina. När jag blev utbränd för andra gången och inte längre hittade någon motivation i mitt jobb som murare tänkte jag på

fritt ett motiv på tygväska. Snart vill Malin ha deras uppmärksamhet – det är dags för fikapaus.

– Jag känner att jag får bekräftelse, att jag gör något som är bra och som behövs och jag kan sköta uppgifterna utan att behöva känna någon press på mig. Det uppskattar jag, säger hon.

Hon berättar att hennes engagemang i kyrkan bidragit till att forma hennes syn på tillvaron, och att det skapat ett intresse för att så småningom få ett fast jobb. Allra helst vill hon skaffa utbildning och bli präst. – Det är en lång väg dit, men jag hoppas komma in på Svenska kyrkans grundkurs i höst. Det skulle vara en bra början. Jag mår själv bra i kyrkan, och jag vill gärna finnas till för människor som har behov av stöd. Vår tidigare präst, Jimmy Åkerfeldt, var världens bästa präst. Jag vet att han betydde mycket för många människor, och jag har sett att prästrollen är betydelsefull. Men även om

jag inte lyckas bli präst, så vill jag vara i kyrkan i någon funktion, förklarar Malin.

Med sina 22 år är hon församlingens yngsta kyrkvärd, en uppgift som hon har sedan i höstas.

– Vi har också en kille, som är två år äldre än jag, som är kyrkvärd. Annars brukar det mest vara äldre som har det jobbet. Jag tror det är bra att det kommer in några i min ålder också. Det ska vara varierat, tycker hon och säger att det skapar ett intresse för kyrkan bland flera åldersgrupper i samhället, samtidigt som det stärker bilden av församlingen som en medmänsklig, öppen, välkomnande och fördomsfri organisation. – Den fasta personalen är så bra och så engagerad i det de gör. Det är värdefullt, för det leder också till att man känner sig välkommen i kyrkan. Det är inte heller så strikt, utan man får vara den man är, säger hon och berättar att hon varit involverad i kyrkans Luciafirande de senaste nio åren

– en tradition som spelar en viktig roll för unga människor i allmänhet och för Malin i synnerhet.

– Luciafirandet vill jag inte vara utan, säger hon.

Ingela Wijk Lindroth har varit församlingsassistent de senaste elva åren, och har sett många människor passera genom de olika verksamheterna.

– Det är särskilt roligt att se hur barnen växer upp och hur många av dem hittar nya platser inom kyrkan i takt med att de utvecklas, säger hon.

Ingela tror att det finns flera anledningar till att många av dem som deltar i barn- och ungdomsverksamheterna blir kyrkan trogen och kanske söker sig hit när de ska göra sin yrkesmässiga karriär. Inte minst spelar kyrkans organisation och värdegrund en viktig roll. Läger man därtill den positiva stämningen och välkomnande attityden så ger det bilden av en arbetsplats där man trivs.

– Det finns arbetsplatser där man ska vara "perfekt". Så är det inte här. Vi har lärt oss att ta dagen lite som den kommer och är öppna för att behoven varierar. I en kyrklig församling träffar vi ju människor i livets alla olika skeden, och det är viktigt att kunna anpassa sig till snabba förändringar under dagen. Med den öppenhet vi har här bidrar det till att forma en bra arbetsplats, och när människor trivs på jobbet blir det också en låg personalomsättning, säger hon. 🍷

Karolina som verkade trivas så bra på sitt jobb. På vinst och förlust gick jag till Andreasgården i Mora och frågade om det fanns något jobb till mig. Jag visste inte ens vad de gjorde i huset, men det kändes hemtrevligt på en gång när jag klev in. Det var en dröm som gick i uppfyllelse när det visade sig att de behövde en vaktmästare. Jag älskar historia och hembygd och det är fantastiskt att få jobba med alla gamla föremål i kyrkan. Och att få jobba med människor samt dela tankar och livserfarenheter. Det är som att komma ut ur ensamhet om man jämför med mitt tidigare yrke!

Foto: Henrik Spjut

Hur hamnade du i kyrkan?

Anita Spjut, pedagog, Ludvika församling

När jag växte upp var jag med i kyrkans barngrupper och jag konfirmerade mig på ett sommarläger på Skaga i Tiveden. Men när jag flyttade hemifrån för att studera blev kontakten med kyrkan mer sporadisk, även om jag alltid höll fast vid traditionen att gå på julotta med mina kompisar. Jag utbildade mig till lärare, bildade familj och flyttade till Ludvika. Efter några år i skolvärlden kände jag att det var dags att ta en paus och valde att vara föräldraledig på heltid ett år. Men jag ville göra något mer än att vara hemma. Då hittade jag något som hette Svenska kyrkans grundkurs. Perfekt tänkte jag, eftersom jag börjat fundera på om Svenska kyrkan verkligen var något att ha och om jag överhuvudtaget hade en tro kvar. Det blev ett år med mycket frågor, tårar och skratt. Att få diskutera och ifrågasätta, möta andra människors tankar om tro och få en bild av vad kyrkan arbetar med gjorde att jag insåg att min tro är en del av mitt liv - och att jag naturligtvis skulle fortsätta vara medlem i Svenska kyrkan.

Det ledde till att jag blev anställd av Ludvika församling och fick möjlighet att läsa till pedagog på halvfart i Sigtuna. Nu är jag församlingspedagog sedan 2010 och bättre arbete kan man inte få!

Foto: Ann Löfvist

Hur hamnade du i kyrkan?

Andreas Forsberg, kyrkomusiker, Rättviks pastorat

Att jag valde att bli kyrkomusiker berodde till stor del på att musiken var en så naturlig del av min tid som konfirmand och assistent i Skerike-Gideonsbergs församling. Vi sjöng alltid många psalmer och sånger på våra träffar och flera äldre assistenter spelade instrument. Det inspirerade mig att börja spela piano. En annan viktig anledning var att jag råkade hamna på en konsert med Västerås domkyrkas ungdomskör på en Kulturnatt i Västerås. Det verkade så roligt att jag frågade körledaren Eva-Marie Hopstadius om jag fick vara med. Det var ett fantastiskt bra val. Vi hade superkul på övningarna, åkte på läger och sjöng på gudstjänster och konserter. En av de absoluta höjdpunkterna var en körresa där vi hälsade på ungdomskören i Gloucester Cathedral i England. Något som också var avgörande för mitt yrkesval var att organisten i Skerike-Gideonsbergs församling, Johan Lindström, erbjöds sig att lära mig spela orgel. Det visade sig påminna ganska mycket om att spela piano, förutom att det var roligare och lite annorlunda. Kombinationen av att jag tyckte om att vara konfirmandassistent, att sjunga i kör och att spela orgel gjorde att det blev ett ganska naturligt val för mig att bli kyrkomusiker. 🍷

De vet vad som händer efter döden

Thomas Pettersson och Jan Wellert arbetar som krematörer i Mora.

En rysning kryper längs ryggraden när den spegelblanka luckan på baksidan av ugnen glider upp. Den vita kistan åker in och strax sluter sig luckan, lika smidigt och ljudlöst som den öppnades. Inom några sekunder är det 1 000 grader varmt inne i ugnen.

Text och foto: Ann Löfqvist

– Du ser lite besvärad ut, kommenterar Jan Wellert.

– Ja, svarar jag. Det är ju en människas kropp som brinner därinne.

Jan ler förstående och säger att det är något man måste vänja sig vid som krematör. Annars passar man inte för yrket.

Jag har kommit till S:t Mikael's kapell, krematoriet i Mora, för att prata om vad det innebär att vara krematör. Ett yrke

som det sällan talas högt om, men som - handen på hjärtat - nog väcker både nyfikenhet och lite rädsla hos de flesta.

– Jag berättar inte spontant vad jag jobbar med, men om någon frågar så säger jag självklart som det är: Då kommer det oftast många frågor om hur det går till med en kremation och hur lång tid det tar och sånt, säger Jan när han tar mig med på en kistas väg genom krematoriet.

De vet vad som händer efter döden

Varje år tar Jan och tre andra krematörer hand om ungefär 900 kroppar från västra och norra Dalarna, och även några från Härjedalen. Det är ungefär fem-sex kremationer per dag.

– Men det varierar med väder och årstid. Vi märker när influensan går. Under hösten och precis efter jul är det alltid mer att göra. Jan har varit krematör i tio år. Han jobbade tidigare på kyrkogården i Sollerö men ville arbeta närmare hemmet i Mora och nappade på ett erbjudande om att jobba i krematoriet.

– De allra flesta har jobbat med begravningar på något vis innan de kommer hit, säger Jan. De vet att de kan hantera det här med döden.

Rundturen börjar i kapellet. Vitmålat tegel och en vacker mosaikvägg i blickfånget. Det enda som skvallrar om att det finns ett krematorium i byggnaden är direkthissen för kistor ner till källarplanet.

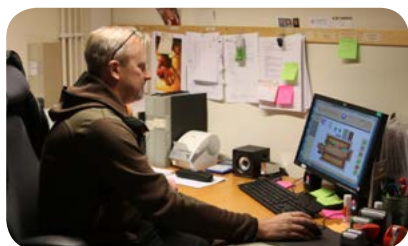
– I samband med allhelgonahelgen har vi guidade rundturer. De är väldigt populära, säger Jan och visar mig vägen nedför den smala trappan till krematoriet.

Vi tittar in i kylrummen där kistorna står i prydliga rader. Ett kylrum för kroppar som väntar på begravningsakten. Ett annat för de som ska kremeras. Alla kistor är ordentligt uppmärktade. Det skulle vara en katastrof om fel kropp kremerades.

Jan berättar att de har allt fler direktkremationer, alltså kroppar som kremeras utan en begravningsakt. I vissa fall väljer de anhöriga att ha en akt med urnan efter kremationen, men vissa avlidna får ingen ceremoni alls.

– Jag tror att det beror på de nya reglerna som säger att en kropp måste kremeras eller begravas senast en månad efter dödsfallet. Anhöriga har svårt att hitta tid för begravningen. Men kanske är det också så att det kyrkliga betyder mindre för folk idag, säger Jan.

Genom långa källarkorridorer kommer vi fram till ett ljust rum, klätt i sandfärgat kakel. På ena väggen finns en dekorerad, spegelblank port i rostfritt stål. Först förstår jag inte att det är baksidan av ugnen, där kistorna förs in, som jag ser. Fläktsystemets surrande skvallrar om att ugnen är igång. En halvtrappa ner övervakar Thomas Petters-

FAKTA OM KREMATATION

- En kremation tar normalt 60-80 minuter, men det varierar beroende på kroppens storlek och sammansättning.
- Kremationsugnen i Mora drivs av gas, men det vanligaste är eldningsolja.
- Titanimplantat och andra metaller som inte förbränns återvinns. Vinsten går till allmänna arvsfonden.
- Värmen från ugnen i Mora används för att värma upp alla byggnader på kyrkogården.
- Det som fastnar i krematoriets reningsfilter räknas som farligt avfall, och måste tas omhand enligt särskilda regler.

son den pågående kremationen. Ugnen styrs via ett datorsystem och Thomas kan följa allt som om händer på två datorskärmar:

– Det blir väldigt varmt i ugnen, över 1000 grader i början av kremationsprocessen. Sen bör temperaturen ligga på 800-900 grader. Är det inte tillräckligt varmt släpper vi in mera luft, säger Thomas.

Framsidan av ugnen har ett litet runt fönster. Jag tvekar lite innan jag tittar in. Först bländas jag av ett starkt orange sken, men snart framträder vita konturer i eldhavet. Jag ser siluetten av ett kranium och revben. Jag undrar om de tänker mycket på de personer som de kremerar:

– I början gjorde jag det, men efter ett tag så slutade jag. Luckan åker ner och då släpper jag det och funderar på något annat. Måste kunna göra det, annars orkar man inte, säger Thomas och berättar att hans bror jobbade med honom i krematoriet

under några år; men slutade.

– Det blev för tungt för honom, konstaterar Thomas. Han kunde till exempel aldrig kremera ett barn.

Thomas själv tycker att det är ett bra yrke. Han är krematoriemästare i Mora och har jobbat som krematör i 38 år.

– Det är både fritt och varierat och så träffar vi mycket folk. Det är begravningsentreprenörerna, anhöriga och andra besökare. Telefonen ringer hela tiden. Det ingår också en hel del administration i jobbet. Varje kremation ska journalföras. Även underhåll och service av ugnen tar tid. Och alla kontroller: Miljökraven på kremationer har hårdnat rejält de senaste 20 åren. Röken från ugnen renas med hjälp av avancerade filter.

– Om det är något som är stressande i det här jobbet så är det myndigheternas alla krav, säger Thomas och berättar om rutiner och checklistor som ska följas. Sedan anläggningen byggdes om i början av 2000-talet har de inte haft en enda anmärkning.

Kremationen som pågått medan vi pratat är färdig. Nästa kista står redan på tur. Med snabba, vana rörelser rakar Thomas ut askan ur ugnen. Ett av få manuella moment i processen, som i övrigt är nästan helt automatiserad.

– Förr var det här ett tungt jobb, då förde man in kistan manuellt med handkraft och

en specialvagn. Nu är det på ett helt annat sätt, säger Thomas och berättar att det bland annat lett till fler kvinnliga krematörer. Askan samlas upp i ett litet kärl precis nedanför ugnen. Där får den ligga och svalna innan den läggs i en urna för gravsättning, eller i en pappkartong om den ska strös i en minneslund.

Jag konstaterar att Thomas och de andra krematörerna är väl medvetna om vad som händer med kroppen efter döden. Men hur tänker det kring själen?

– Man är ju odödlig, säger Thomas och skrattar. Det är klart att jag inte går här

och tänker på att jag själv ska dö och vad det innebär. Jag vill leva tills jag blir hundra år och sedan hoppas jag att det går snabbt. Han blir lite allvarligare innan han fortsätter: – Jag tror inte att det finns något efter döden. Det är slut då. Men visst, skulle det finnas något mer så är det okej. Men det får jag se då. 🍷

Samverkan nyckeln

-Samverkan är nyckeln till att stötta utsatta EU-medborgare. Det ger både kraft och glädje i en uppgift som annars kan kännas betungande.

Text: Anders Hagman Foto: Gustaf Hellsing /lkon

Det säger diakon Liselott Andersson, projektanställd av Västerås stift för att stötta församlingarnas arbete med utsatta EU-medborgare.

Råd och stöd och konkreta verktyg för att församlingarna ska kunna stötta den som tigger på väg mot ett värdigt liv är en del av det som Liselott kan bistå med. Inte minst går det att få hjälp med tolk för att kunna prata med den som sitter utanför affären och bjuda in till församlingens gudstjänster och aktiviteter. Det går även att få tolk till själva gudstjänsten.

– Viljan att möta en medmänniska och följa henne ett stycke. Det är grunden, säger hon. Det är en test på om vi tar vårt diakonala uppdrag på allvar. Vet man inte hur man ska göra går det bra att ta kontakt med mig.

Projektet heter Digniti Omnia vilket är latin och betyder ungefär "Ett värdigt liv för alla". Det drivs i samverkan mellan flera stift och pastorat och ska bland annat resultera i ett antal verktyg för att hjälpa den som tigger att komma vidare i sitt liv. Med hjälp av materialet är det lätt att ordna enkla studiecirkel i olika ämnen som handlar om att förstå och kunna orientera sig i det svenska

samhället. Liselott förklarar:

– Det finns material för att ge kurser i vad som krävs för att söka ett jobb eller vilka rättigheter och skyldigheter den som vistas tillfälligt i Sverige har. Vi har också tagit fram utbildningsfilmer på romani och andra språk med hjälp av informatören Ingrid del Castillo i Leksands församling.

Ett annat exempel är en språkcirkel som nyligen startats i Skultuna utanför Västerås. Där är det frivilliga inom Norrbo församling som i samverkan med Sensus studieför-

bund erbjuder enkel språkundervisning för de EU-migranter som vistas i församlingen. – De har fått material och tolk som talar romani genom projektet och träffas två timmar i veckan under tio veckor.

Situationen för utsatta EU-medborgare i Sverige har hamnat i skuggan av det omfattande arbetet med asylsökande. Det gäller i samhället i stort och det gäller inom kyrkan. På många håll är det framförallt ideella som engagerar sig på sin fritid. Här skulle Liselott gärna se att fler församlingar gick in i en samverkan med andra goda krafter:

– Det som kan upplevas som betungande när man jobbar ensam, blir så mycket

lättare när vi jobbar tillsammans. Och jag skulle verkligen önska att fler fick smaka på kraften och glädjen som finns i mötet med de här människorna. Det tunga i mitt jobb ligger i samhällets ointresse. Inte i mötet med de utsatta själva.

För Liselott Andersson är det i högsta grad en trosfråga.

– Jag upplever väldigt starkt att Gud finns med i mötet. Och jag behöver aldrig fundera på om det är det här jag ska göra utifrån mina vigningslöften. Den frågan behöver jag aldrig ställa mig. ☺

Fakta

Digniti Omnia är ett projekt inom Svenska kyrkan som är finansierat genom FEAD, EUs fond för bistånd till dem som har det sämst ställt. Projektet drivs i samverkan mellan Västerås stift, Växjö stift, Luleå stift och Karlstad stift samt pastoraten i Växjö, Karlstad och Umeå. Diakon Liselott Andersson är en av fyra delprojektledare. Projektet avslutas i december 2018. Liselott Andersson nås på 021-17 85 11 eller liselott.m.andersson@svenskakyrkan.se

Foto: John Lefmann

Med olika glasögon...

Det finns inte ett rätt och ett fel, eller en god och en ond sida. Det är svårfångat och fyllt av motsättningar, snudd på oberörbart. Det handlar om de fattiga, tiggande EU-migranterna.

Text: Carina Särnvist

Man kan se på dem med glasögon färgade av lag och rätt och då är de sina hemländers problem. De har bara rätt att vistas här i tre månader och bara om de kan försörja sig. De är medborgare i något annat land, vanligtvis Rumänien eller Bulgarien, och de är de ländernas ansvar. Migranterna har, precis som alla andra som är medborgare i andra länder, bara begränsade rättigheter i Sverige. Precis som en svensk medborgare bara har begränsade rättigheter i Tyskland, Grekland eller Bulgarien. Det är så nationalstater och medborgarskap fungerar. Varje stat ansvarar för sina medborgare och gör det efter sin egen förmåga.

Och just där har vi ett problem för uppenbarligen har varken Rumänien eller Bulgarien förmåga att skapa trygghet åt sina medborgare, i alla fall inte åt alla. Kanske är det regelrätt diskriminering av

romer, kanske är det en fråga om inställning, kanske beror det på att välfärden inte är så värst utbyggd överlag – men faktum kvarstår: somliga väljer hellre att tigga i ett främmande land där man inte ens kan språket, långt från sina barn och vänner, än att stanna hemma. Det säger något om hur illa det är hemma.

Man kan också se på EU-migranterna med de rosafärgade idealistiska glasögonen, kanske lite bländad av den gamla och rätt unkna zigenarromantiken, kanske bara oerhört godhjärtad och välvillig. Många migranter drömmer om att träffa någon med dessa glasögon, en räddande ängel, en rik svensk som ger dem pengar till att bygga upp sitt hus med eller åtminstone låter dem bo i husvagnen på tomt. Och visst kan alla dina sparpenningar ge just "din" tiggare en dragligare tillvaro, men hur påverkar det grunden till att människor måste tigga?

Trots att jag tänker så hör jag till dem som ger i muggen. Inte för att det främjar en långsiktig, hållbar utveckling utan för att mildra elände just här och nu. Det skaver för jag vet att pengar i muggen inte gör någonting i längden. Kanske bevarar det till och med strukturen; ländernas oförmåga eller ovilja att hjälpa sina medborgare, de slipper ju när snälla svenskar tar över. Om någon annan hade tagit tag i det långsiktiga problemet så hade pengarna i muggen gjort nytta på riktigt men den där "annan" gör inte sitt jobb. Jag som individ gör mitt, med pengarna i muggen. Jag kan vara medmänniska här och nu. På lång sikt krävs något annat.

Det finns fler glasögon, de fyrkantiga med lätt förstoring. De lyfter fram det besvärliga, det konstiga och det rent negativa med EU-migranterna, inte ur deras synvinkel utan ur "den bofasta svenskens". Det finns de som får mark eller hus ockuperade, som blir utsatta för stölder eller nedskräpning eller är rädda för att djur och barn ska bli dödade av körkortslösa tolvåringar i oförsäkrade och obesiktiga bilar. För det förekom-

Skulle du klara av att tigga småslantar från främlingar? Att vara glad och säga tack varje gång även om du bara fått en krona?

mer också. EU-migranterna har inte alltid så stor anledning att följa lagar och regler, i den mån de ens känner till dem. Kronofogden är inget hot för vad ska de mäta ut? Drömmen om ett bättre liv är så stark att man struntar i konsekvenser. Man gör vad man kan för att skapa sig ett bättre liv. Det är psykologiskt förståeligt, men ett bekymmer för grannar, för myndigheter och i förlängningen för dem själva.

Så kan man se dem, när man ser dem utifrån. Inifrån vet vi ju inte riktigt. Det vi kan vara säkra på är att också EU-migranter är individer med egna drömmar och vägar. Somliga vill bli som en "vanlig svensson" med jobb på fabriken, radhus och barn i skolan. Somliga vill vinna pengar och komma hem som hjältar. Somlig vill bara få det lite bättre. Alla gör de vad som tillfälligt kan bidra till försörjningen och vad de bedömer är bäst för sina barn och sin släkt.

Skulle du klara av att tigga småslantar från främlingar? Att vara glad och säga tack varje gång även om du bara fått en krona? Att komma tillbaka dagen därpå även om folk spottat på dig och knuffat dig? Det kan inte var enkelt att tigga och jag tror inte att man gör det om man har annat att välja på. Så lätt och roligt är det helt enkelt inte. Om du inte tror mig kan du ju prova. Berätta gärna hur det kändes. Ibland hör man ju att tiggarna skulle få ihop stora summor varje dag, kanske på bara några timmar. I så fall kanske du ska prova en ny karriär. EU-migranterna är individer. Somliga är kriminella, andra vill verkligen göra rätt. Somliga är lata och andra sliter både fysiskt och psykiskt. Somliga är lycksökare som drömmer om snabba pengar medan andra kämpar långsiktigt för att deras barn ska få det bättre än de själva haft det. Att dra alla över en kam är inte rättvist och inte klokt.

Inte är det klokt att låta det fortsätta så här heller. Det lever människor utanför samhället i Sverige. De tigger. De fryser. De är ibland i händerna på långivare, giriga hyresvärdar eller andra kriminella. De saknar reell möjlighet att få en

anställning, utan svenska språket, utan personnummer, utan fast adress och i de flesta fall utan relevanta kunskaper. De saknar i praktiken möjlighet att bli en del av samhället, även om de vill. Istället skapar de sig sitt eget samhälle. Det är inte klokt. Inte på något vis. Det leder till än mer utslagning och misär, till barn utan skolgång och till kriminalitet. Det leder till motsättningar mellan "vi" och "dem". Det leder till ännu fler fördomar och ibland uttalad rasism mot romer. Det leder till stora personliga lidanden.

Men vi gör ingenting. Inte som samhälle. Individer gör mycket, små organisationer och kyrkor gör en del, en och annan kommundiensteman också men samhället i stort är helt förlamat. Som om det vore någon annans problem.

Det är det inte. Det är det svenska samhällets problem och ansvar, alltså i förlängningen riksdagens. Det måste till lagar och riktlinjer, påtryckningar inom EU, samordning, utbildning och kanske en summa pengar. Det måste tänkas långsiktigt, för generationer framåt. Och det måste hända nu. Jag kan fortsätta att ta mitt kortsiktiga, medmänskliga ansvar att lägga en slant i muggen om jag bara visste att samhället som helhet tog sitt långsiktiga ansvar.

När sker det? 🗳

Foto: Wikepedia/Dator66

Kurser i stiftet

Här listar vi kurser för hösten och vintern 2017. Även Stiftsgårdens kurser är med. Av utrymmesskäl har vi inte tagit med all information om kurserna, den fullständiga beskrivningen hittar du på vår hemsida. www.svenskakyrkan.se/vasterasstift alt. www.svenskakyrkan.se/stiftsgardenrattvik. På hemsidan kan du dessutom sortera kurserna i datumordning eller bokstavsordning så att du lättare hittar de kurser som passar just dig!

Arbetsledarutbildning

Arbetsledarutbildning för dig som är eller ska bli arbetsledare. Utbildningen är uppdelad i två delar med en hemuppgift som tas med till det andra utbildningstillfället.

För de som gått arbetsledarutbildningen erbjuds en årlig fortbildning.

Tid: 13-14 september, del 1

Plats: Finnåkers kursgård

Tid: 26 oktober, del 2

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 500 kr Kursavgiften gäller för del 1 och del 2. Kost och logi tillkommer

"Av kärlek till verkligheten"

För dig som vill stanna upp och lyssna efter Guds närvaro i livet. Genom bön och samtal får du möjlighet att fördjupa din relation till Gud och reflektera var du befinner dig i ditt liv. Du kommer att möta:

- Bildens roll i bönen
- Övningar i kontemplativt lyssnande
- Att be med Bibeln
- Att be med kroppen

Tid: 15-17 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 555 kr - 3 015 kr beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 575 kr

Baskurs för nya kyrkvårdar - kyrkvårdsutbildning

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor:

- Identitet
- Kyrkvårdshistoria
- Praktiska övningar såsom: duka altaret, textläsning, liturgiska kläder.

Tid: 10-12 november

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 620 kr; kost och logi tillkommer

Blomstersmyckning

Fördjupningskurs för husmor/far, församlingshemsvärdinna/värd, lokalvårdare och ideella.

Vi lär oss bukettsbindingens hemligheter och vad som är bra att tänka på vid inköp av växter; vilka som finns att köpa fairtrade och hur växterna håller längre.

Tid: 5-6 december

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 365 kr; kost och logi tillkommer

Diakonfortbildning

Temat för årets fortbildning handlar om att stå stadigt, känna sig trygg i sin roll och vara nyfiken på framtiden.

Tid: 13-15 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Energioptimering i praktiken - Kurs för kyrkväktare och fastighetskötare

Kursen ger kunskap i att trimma in värmesystem och ventilation så det fungerar optimalt för byggnaderna, människorna och plånboken.

Tid: 4-5 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 4 700 kr; kost och logi tillkommer

Fastighetsägarens ansvar

Utbildningen vänder sig, i första hand till fastighetsansvarig personal och förtroendevalda i församlingar och pastorat, som ordföranden i kyrkoråd och kyrkofullmäktige, kyrkoherdar, fastighetschefer, förvaltningschefer och ekonomiansvariga.

Kursen är på en eftermiddag. På förmiddagen, kl. 10.00 – 12.00

kommer Västerås stift att hålla en fastighetsinformation enligt senare program. Det är frivilligt att delta i denna.

Tid: 20 september

Plats: Stiftskansliet, Västerås

Kostnad: 2 200 kr inkl. lunch.

Fortbildning för administratörer/kanslipersonal

Fortbildningsdagarna kommer att innehålla både information, inspiration och erfarenhetsutbyte. Önskemål och idéer från den senaste fortbildningen kommer att dyka upp.

Tid: 4 - 6 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 800 kr; kost och logi tillkommer

Fortbildning för husmödrar, värdar och värdinnor

Välkomna till årets fortbildning för husmödrar, värdar och värdinnor.

Temat är "Städa hus, kropp och själ".

Vi kommer att hantera kulturvård, själslig vård och annat.

Tid: 28-30 augusti

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Friska säkra träd! Fortbildning för kyrkväktare och kyrkogårdsarbetare

Träden betyder mycket för kulturminnet och känslan av liv på våra kyrkogårdar. För att de ska vara friska och säkra behöver de god omvårdnad. Kursen tar oss från etablering av unga träd, genom beskärning och kontroll av säkerhet och säkring av gamla träd.

Tid: 18-19 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 900 kr; kost och logi tillkommer

Julfirande på Stiftsgården

En jul på Stiftsgården är en traditionell jul i gemenskapens tecken. Här väntar god mat, sång, lek och vilsam tillvaro. Tillsammans delar vi julens budskap i Enhetens kapell och Rättviks kyrka.

Tid: 23-26 december

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 4 080 kr - 4 770 kr beroende på boendestandard. Särskilda barnpriser

KBOK Certifieringskurs grund

Kursen är obligatorisk för de som behöver behörigheten KBOK handläggare eller KBOK handläggare skyddad
OBS! Till denna kurs krävs det att deltagarna har tagit del av och läst dokumentet "arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring".

Tid: 23-24 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 500 kr inkl. förmiddags och eftermiddagsfika, lunch och middag samt kursmaterial

Kyrkoherdeforum

Ett tillfälle för kyrkoherdar i Västerås stift att mötas till gemensam fortbildning och erfarenhetsutbyte.

Tid: 4-6 september

Kyrksam – grundkurs

Kyrksam är Svenska kyrkans gemensamma register och kommunikationsverktyg. Här hanteras organisationen liksom personer som på olika sätt är aktiva inom Svenska kyrkan.

Tid: 3 oktober

Tid: 4 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 10 oktober

Tid: 11 oktober

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Kostnad: 1 000 kr/tillfälle, för- och eftermiddagskaffe samt lunch ingår

Kyrkvärd i andakt och bön - kyrkvärdsutbildning

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa frågor:

- Textens historia
- Textens språk/bönens språk
- Att levandegöra texten
- Andaktsmetodik
- Rösten som instrument
- Andning och avspänning.

Tid: 1-3 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 620 kr, kost och logi tillkommer

Kyrkvärd i Guds tjänst - kyrkvärdsutbildning

Denna utbildningshelg fördjupar sig i dessa

frågor:

- Gudstjänsten nu och då
- Liturgi och symboler
- Kristet liv i bilder och symboler
- Kroppsliturgi – att fylla rummet med närvaro
- Mänsklig gudstjänst.

Tid: 6-8 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 620 kr, kost och logi tillkommer

Ljud och ljus i kyrkomiljö

Grundläggande kurs med tyngdpunkten på ljudet i kyrkan, hur det fungerar; olika utrustningar; mixerbord, mikrofoner och vad vi kan göra för att det ska låta bra vid olika ljud-upptag. Lätt introduktion om ljussättning av kyrkorummet.

Tid: 17-18 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 4 815 kr, kost och logi tillkommer

Personligt vägled retreat i ignatiansk anda

Under denna personligt vägleda retreat i ignatiansk anda, drar du dig bort från din vardagsmiljö flera dagar i tystnad. Grunden för en personligt vägled retreat är din egen tid för bön och reflektion, vila och rekreation samt ett dagligt möte med en andlig vägledare. Du intar måltiderna gemensamt, under musik, och firar daglig mässa.

Tid: 14-16 november

Plats: Finnäkers kursgård

Kostnad: 2 000 kr inkl. måltider och övernattnings i enkelrum

Prästfortbildning

Tema: Gudstjänst

Tid: 19 - 21 september

Tid: 10 - 12 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 7-9 november

Plats: I Västeråstrakten, plats meddelas senare

Reformationen fortsätter - utbildningsdag i Västerås

Under reformationsåret 2017 pågår en utställning i Västerås Domkyrka med fokus på reformationen idag utifrån tre ledord:

Konflikt, språk & samtal. Grunden till utställningen bygger på en interaktiv dialog med deltagarna med fokus på förändring och reformation.

Utbildningen syftar till att fortbilda anställda inom Västerås stift i den metod och pedagogik som ligger bakom utställningen, med målet att deltagarna ska kunna genomföra egna reformationsupplevelser i de lokala församlingarna.

Tid: 29 augusti

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Kostnad: 400 kr inkl. för- och eftermiddagskaffe samt lunch

Retreatledarutbildning

Retreatledarutbildning med Lars Björklund

Tid: 6 februari 2018

Plats: Hallstahammars församlingshem

Tid: 8 februari 2018

Plats: Rättviks församlingshem

Kostnad: 300 kr/tillfälle

Seniorvecka på Stiftsgården

Dagarna blandas med samtal, högläsning, mjukgörande övningar för kropp och själ, promenader, skapande aktiviteter och en hel del sång och musik. Dagsprogrammet presenteras vid morgonsamlingen och du väljer själv vad du vill delta i. Aktiviteter anpassas efter väder.

Tid: 6-10 augusti

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 500 kr, kost och logi tillkommer: 3 215-4 135 kr/person beroende på boendestandard

Sjövikedagarna

Fortbildningsdagar för kyrkomusiker i samarbete med Västerås stifts kyrkosångsförbund.

Tid: 17-19 augusti

Plats: Sjöviks folkhögskola

Styrning och Ledning

Tid: 9-11 februari 2018

Tid: 23-25 februari 2018

Plats: Meddelas senare

Tjänst i kyrkan 2017-2018

Innehåll: Kommunikation, Svenska kyrkan organisation/mitt uppdrag, robusta samarbetskulturer.

Att möta människor - att möta sig själv.
Utvecklingspsykologi/anknytningsmodeller.
Kursen är en helhet och omfattar
startdygn på Finnåkers kursgård, fyra
enskilda dagar och ett avslutningsdygn på
Stiftsgården i Rättvik. När anmälan görs så
gäller det HELA kursen.

Anmälan görs alltså till tillfälle 1 10-11 okt
och gäller för hela kursen.

Tid och plats: 10-11 oktober, Finnåkers
kursgård

Tid och plats: 22 november,
Kyrkbacksgården, Västerås

Tid och plats: 16 januari -18,
Kyrkbacksgården, Västerås

Tid och plats: 14 februari -18,
Kyrkbacksgården, Västerås

Tid och plats: 22 mars -18,
Kyrkbacksgården, Västerås

Tid och plats: 10-11 april -18, Stiftsgården,
Rättvik

Utbildning för nya förtroendevalda

Tid: 9 december

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Utbildning i Livsmedelshygien

Fördjupningskurs för husmor/far,
församlingshemsvärdinna/värd och ideella.
Magnus Wickman, hygien tekniker på
Anticimex, föreläser om matsäkerhet
och livsmedelshygien i praktiken. Vad
vill vi bjuda på? Naturligtvis sådant som
inte gör församlingsbon eller gästen sjuk.
Hur förhindrar och förebygger vi detta?
Egenkontroller, lagstiftning, personlig hygien
med mera ingår i kursen.

Tid: 5-6 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 365 kr, kost och logi tillkommer

Vård och underhåll av kyrkorummet - inredning och inventarier, del 1

Repris på efterfrågad fortbildning för
kyrkväktare, inventarieansvariga och
kyrkvärdar. Vårdandet och bevarandet av
kyrkans kulturskatter kräver kunskap och
erfarenhet. För dig som har deltagit i del 1
ges del 2 13-14 september.

Tid: 11-12 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 365 kr, kost och logi tillkommer

Vård och underhåll av kyrkorummet – inredning och inventarier, del 2

Fortbildning för kyrkväktare,
inventarieansvariga och kyrkvärdar. För
dem som redan gått del 1. Ytterligare
fördjupning i vissa ämnen. Såsom praktisk
inventering och föremålsdokumentation,
historisk bakgrund och symboler i
kyrkorummet. Teori och praktik.

Tid: 13-14 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 365 kr, kost och logi tillkommer

Väckelse, maktspel och utopier - Vad hände egentligen i Jerusalemfararnas Nås år 1896?

En karismatisk domedagsprofet vrider om
huvudet på en skara religiösa oskulder och
får dem att emigrera till Jerusalem för att
möta Jesus. Så har Selma Lagerlöf lärt oss
att uppfatta historien om Nåsbönderna
som sålde sina gårdar och bröt upp från
hembygden under dramatiska former. Men
är det hela sanningen?

Arrangör: Svenska kyrkan Nås-Äppelbo
församling, Västerås stift, Sensus,
Ingmarsspelen.

Läs mer och anmäl dig på: www.sensus.se/
evenemang (välj Dalarnas län).

Tid: 3 juli

Plats: Medborgarhuset, Nås

Kostnad: 150 kr inkl. konferensavgift, kaffe
och lunch.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

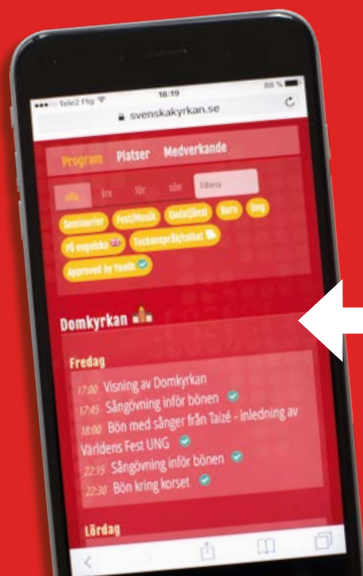
VÄRLDENS FEST

VÄSTERÅS 2-4 JUNI 2017

Välkommen till Festen!

Under pingsthelgen 2-4 juni skapar Svenska kyrkan ett festivalområde mitt i centrala Västerås, med fokus på kyrkans världsvida engagemang för en bättre värld. Det blir **musiktävling** på Stora torget, **gardenparty** i biskopens trädgård, en gemensam **galakväll**, en stor avslutande **gospelmässa** och massor mer!

3 UTMHUSCENER • 19 GUDSTJÄNSTER • 30 SEMINARIER
KOSTNADSFRI • UNG OMRÅDE • STOR GALAKVÄLL
BARN & FAMILJ • TAIZE, GUDSTJÄNSTER OCH SAMTAL
JÄTTEMINGEL I BISKOPENS TRÄDGÅRD • WORKSHOPS
GOSPELGUDSTJÄNST • BIBELSMEDJOR • SEMINARIER

Läs hela programmet på:

www.svenskakyrkan.se/varldensfest

Svenska kyrkan